

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

**Fenomenologie kriminality na území ČR
– vývoj od roku 1989**

Bakalářská práce

**Phenomenology of crime in the Czech Republic since
1989**

VEDOUCÍ PRÁCE
Mgr. Tomáš NAJMAN

AUTOR PRÁCE
Kateřina DRLÍKOVÁ

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Fenomenologie kriminality na území ČR – vývoj od roku 1989“ vypracovala sama za použití uvedených zdrojů a pramenů, které jsem řádně odcitovala.

Ve Zlíně, dne 8. 3. 2023

.....
Kateřina Drlíková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat panu Mgr. Tomáši NAJMANOVI za vedení mé bakalářské práce, a především za mimořádnou ochotu a vstřícnost při poskytování cenných rad.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá popisem kriminality na našem území po roce 1989. Práce uvádí a vysvětluje základní pojmy charakterizující kriminalitu, které souvisejí s vybraným tématem. Na popsané pojmy navazuje další část bakalářské práce, ve které je věnována pozornost analýze trendů kriminality, především je provedena analýza trendů kriminality na území ČR od roku 2000 do 2021, popřípadě do roku 2022. Práce se podrobněji zabývá analýzami zabývajícími se trendy násilné, hospodářské, majetkové a mravnostní kriminality, hlavně ve zmíněném období. Obdobně je zkoumána kriminalita žen, cizinců, recidivistů a pachatelů mladších 18 let a jsou uvedeny trendy ve vývoji počtu osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených a trestní odpovědnost právnických osob.

KLÍČOVÁ SLOVA

Základní pojmy kriminality, analýza trendů kriminality, násilná kriminalita, majetková kriminalita, hospodářská kriminalita, mravnostní kriminalita, kriminalita žen, kriminalita cizinců, kriminalita recidivistů, kriminalita pachatelů mladších 18 let, Osoby stíhané, obžalované a odsouzené, právnické osoby.

ANNOTATION

The bachelor's thesis deals with the description of crime in our territory after 1989. The thesis presents and explains the basic concepts characterizing crime, which are related to the selected topic. The described terms are followed by another part of the bachelor's thesis, in which attention is paid to the analysis of crime trends, primarily an analysis of crime trends in the Czech Republic from 2000 to 2021, or until 2022. The work deals in more detail with analyzes dealing with violent, economic, property and moral crimes, mainly in the mentioned period. Similarly, the criminality of women, foreigners and recidivists is examined and offenders under the age of 18, and trends in the development of the number of persons prosecuted, indicted and convicted and the criminal liability of legal entities are given.

KEY WORDS

Basic concepts of crime, analysis of crime trends, economic crime, moral crime, violent crime, property crime, women crime, foreigners crime, recidivist, offenders under 18 crime, persons prosecuted, accused and convicted, criminal liability of legal entities.

Obsah

Úvod.....	6
1 Základní pojmy charakterizující kriminalitu	8
1.1 Rozsah kriminality	8
1.2 Intenzita kriminality.....	10
1.3 Struktura kriminality.....	12
1.4 Dynamika kriminality	13
2 Kriminalita skutečná, registrovaná a latentní	14
2.1 Registrovaná kriminalita	14
2.1.1 Oficiální prameny informací o registrované kriminalitě	14
2.1.2 Vlivy deformující statistiku o registrované kriminalitě	14
2.2 Techniky pro zjišťování latentní kriminality.....	16
3 Trendy kriminality v České republice po roce 1989	17
3.1. Dynamika registrované kriminality	17
3.1.1 Činitelé nárůstu kriminality po roce 1989.....	20
3.2. Objasněnost trestné činnosti.....	21
3.2.1. Činitelé poklesu objasněnosti.....	22
3.3. Struktura kriminality v období 2000-2022.....	23
3.3.1 Věková struktura známých pachatelů	29
3.3.1.1. Násilná kriminalita	30
3.3.1.2. Mravnostní kriminalita.....	36
3.3.1.3. Majetková kriminalita.....	38
3.3.1.4. Hospodářská kriminalita	40
3.4. Kriminalita cizinců	43
3.5. Kriminalita žen	46
3.6. Kriminalita osob mladších 18 let	47
3.7. Recidiva	53
3.8. Osoby stíhané, obviněné a obžalované	56
3.9 Odpovědnost právnických osob za trestný čin	57
Závěr.....	59
Seznam použitých pramenů.....	63
Seznam použitých tabulek	67
Seznam použitých grafů.....	69

Úvod

Ať již je na kriminalitu nahlíženo úžeji v duchu definice vycházející z trestního práva, jež kriminalitu vymezuje jako souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období nebo širěji v sociologickém pojetí, jež za kriminalitu považuje jevy velmi škodlivé pro společnost, je zřejmé, že jde o fenomén pro každou společnost velmi významný, který ovlivňuje a svým způsobem i limituje její vývoj a zároveň zasahuje ať již přímo, nebo nepřímo do života každého jejího člena.

Současně lze rozsah, intenzitu a strukturu kriminality a její další vlastnosti vnímat jako jeden z indikátorů stavu společnosti v daném období. Kriminalita je proto předmětem zkoumání nejen kriminologie, ale i celé řady dalších společenských vědních oborů, jež zkoumají kriminalitu ze svého úhlu pohledu a za využití sobě vlastních metodik, případně využívají výsledky kriminologických výzkumů jako podpůrných dat pro formulaci vlastních závěrů a hypotéz. Stěžejním cílem všech těchto studií je poznat oblast kriminality co nejobsáhleji a nejdetailněji, neboť jde o nutnou, byť ne postačující podmínku pro co nejkomplexnější ochranu společnosti, se zvláštním důrazem na její nejzranitelnější skupiny, před dopady a důsledky kriminality a pro úspěch úsilí o minimalizaci kriminality a snižování její nebezpečnosti.

Jedním z významných nástrojů poznání kriminality jsou kriminologické studie vývoje kriminality na určitém území ve vymezeném období, neboť takto pojaté analýzy umožňují nalézat korelace mezi kriminalitou a aktuálním vývojem populace v dané oblasti, stavem ekonomiky v oblasti i v širším regionu, mohou zjišťovat vliv společenských změn na jednotlivé oblasti kriminality, lze díky nim vyhodnocovat úspěšnost stávající trestní politiky a predikovat dopady jejích případných změn na kriminalitu a v neposlední řadě lze na základě takto získaných poznatků vyvíjet a inovovat pracovní metodiky a co nejučelněji stanovovat priority pro práci orgánů činných v trestním řízení. Cílem této práce je zjistit, jaká byla intenzita, struktura a dynamika trestné činnosti v České republice v období od roku 1989 do roku 2022 a rovněž sledovat, zda

a jakým způsobem se na zmiňovaných vlastnostech kriminality odrazily takové faktory, jako jsou politická a ekonomická situace, zásadní mezinárodní události, změny v trestně právní politice státu apod.

Pokud jde o časové členění analyzovaného období, budou kriminalita a její vlastnosti v období od roku 1989 až po rok 1999 popisovány spíše jako výchozí stav, s nímž bude porovnáváno další více než dvacetileté období let 2000 až 2021, které je jakožto časově i stavem společnosti bližší současnosti analyzováno podrobněji.

První část práce se bude zabývat spíše teoretickou rovinou zvoleného tématu, jež bude přibližovat základní pojmy a uvádět některé postupy, pomocí kterých kriminologie popisuje a zkoumá trestnou činnost. Jako literární zdroje pro tuto část budou použity doporučené kriminologické učebnice a další vhodná, v citacích uvedená literatura.

V druhé části práce budou hodnoceny zdroje, z nichž lze čerpat údaje o registrované kriminalitě a faktory, které mohou ovlivňovat vypovídací hodnotu v různých zdrojích uváděných statistických údajů. Krátce se pak tato část bude zabývat hodnocením vývoje registrované kriminality v letech 1989 až 2022.

Třetí část práce bude pokusem analyzovat dynamiku registrované kriminality, objasněnost trestné činnosti, strukturu kriminality a vývoj dalších subtypů kriminality v období od roku 2000 do roku 2021.

Pro zjišťování vývoje registrované kriminality v druhé části práce a jako podklad analýz v třetí části budou použity rozborů statistických dat Policie ČR a analýzy, jež jsou každoročně již dlouhodobě zveřejňovány v rámci publikační činnosti Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. Statistické údaje jsou uváděny pro roky 2000 až 2021, tam kde byly k dispozici, budou uvedena i data za rok 2022.

1 Základní pojmy charakterizující kriminalitu

Jednou z hlavních součástí předmětu kriminologie je popis kriminality tvořený metodickými přístupy kriminální fenomenologie. Této oblasti kriminologie se věnuje mnoho pozornosti z několika důvodů. Postupy kriminální fenomenologie umožňují porovnávat kriminalitu za určité období nejen mezi lokalitami v dané zemi, ale i mezi zeměmi navzájem, dále lze díky metodikám kriminologické fenomenologie, sledovat, jak se kriminalita vyvíjí za určité období, jaká je její struktura, případně jak se tato struktura mění v čase, přičemž poznatky a závěry této oblasti kriminologie pak mohou poskytnout cenné návody k objasňování příčin kriminality, ověřování platnosti kriminologických teorií a k hledání vhodných forem trestní politiky. Mezi základní pojmy charakterizující kriminalitu z pohledu kriminologické fenomenologie náleží rozsah kriminality, její intenzita, struktura a dynamika.¹

1.1 Rozsah kriminality

Pojem rozsah kriminality je jedním ze základních, v odborné kriminologické literatuře používaných pojmů. Tímto pojmem se rozumí počet činů spáchaných na vymezeném území za určité časové období, zpravidla za rok. Lze jej definovat jako počet trestných činů, popřípadě činů jinak trestných, přičemž pojem činu jinak trestného označuje situaci, kdy osoba, která čin spáchala, není trestně odpovědná. Rozsah kriminality je vyjádřen absolutním číslem², například: „V roce 2022 bylo policejním orgánem zaregistrováno 150 vražd na území celé České republiky.“³

Při srovnávání rozsahu kriminality mezi různými časovými obdobími je možné kromě uvedení změny rozsahu kriminality v absolutních číslech vyjádřit rozdíl mezi

¹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 32-33

² Tamtéž str. 32

³ Statistické přehledy kriminality za rok 2022: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.10.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

srovnávanými obdobími v procentech. Příkladem možné formulace je pak následující způsob vyjádření: „V roce 2022 došlo k nárůstu počtu vražd vůči roku 2021 o téměř 43 %.“⁴

Nevýhodou tohoto způsobu zpracování statistik o rozsahu kriminality je, že neodráží dopady aktuální demografické situace na rozsah kriminality, což především při srovnávání registrovaného počtu skutků trestných činů mezi jednotlivými územními celky může vést ke špatnému vyhodnocení skutečné situace a k vytvoření nesprávné představy o rozsahu kriminality na daných územích. Ke zkreslení interpretace může dojít mimo jiné při srovnání registrovaného počtu skutků trestných činů v jednotlivých územních celcích bez ohledu na počet obyvatel v daných oblastech. Například: Ve Zlínském kraji bylo v roce 2018 zjištěno 7 vražd, shodný počet vražd byl zjištěn i v Moravskoslezském kraji, avšak při přepočtu na počet obyvatel zjistíme, že na Zlínsku se tento skutek páchal intenzivněji než v Moravskoslezském kraji.⁵

Dalším příkladem, jak zavádějící může být usuzování pouze ze statistických dat bez přihlížení k demografické situaci v dané oblasti, je srovnání počtu vražd registrovaných v roce 2007 v Německu a v České republice, uvedené v následující tabulce (Tab.1).

⁴ Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]]. [cit.10.2.2023].Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

⁵ GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 32-33

Tab.1: Srovnání počtu vražd a obyvatel Ve Spolkové republice Německo a České republice

stát	Spolková republika Německo	Česká republika
počet registrovaných vražd v roce 2007	2347	196
počet obyvatel v roce 2007	82 000 000	10 400 000

Zdroj: TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie-Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4. str. 62

Zatímco absolutní čísla vytvářejí představu mnohem příznivější situace v České republice, přihlédneme-li k počtu obyvatel v obou zemích, zjišťujeme, že rozdíly mezi oběma zeměmi zdaleka nejsou tak propastné.⁶

Je však třeba mít na paměti, že nebezpečí nesprávné interpretace statistických dat hrozí i při procentuálním vyjadřování změn rozsahu kriminality mezi jednotlivými obdobími, pokud nebereme v úvahu základ, z něhož byla uváděná procenta vypočtena. Například: Pokud by byl meziroční procentuální přírůstek počtu trestných činů stejný, je nesprávné z tohoto faktu usuzovat na stagnaci rozsahu kriminality.⁷

1.2 Intenzita kriminality

Jak bylo ukázáno v předchozím textu, je izolované využití údajů o rozsahu kriminality pro sledování jejího vývoje problematické, protože nárůst nebo pokles kriminality může být kromě jiných faktorů ovlivněn zvětšením nebo snížením počtu obyvatel na sledovaném území. Proto se pro popis kriminality využívá další ukazatel, který odborná literatura označuje jako intenzitu (úroveň) kriminality, jež vyjadřuje relativní četnost výskytu kriminality na daném území a je vyjádřena

⁶ TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie-Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4. str. 62

⁷ GRĚVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 32

koeficientem (indexem), který je určen počtem trestných činů za určité období na 1000, 10 000 nebo 100 000 obyvatel dané lokality.⁸

Koeficient (index) vypočteme následujícím způsobem:

$$\text{koeficient} = \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel na vymezeném území}} \cdot 1000 \text{ (event. } 10000 \text{ nebo } 100\,000)\text{)}^9$$

Jistým nedostatkem této metody je, že je počet trestných činů vztažen pouze k počtu obyvatel, kteří bydlí v dané lokalitě, a v indexu tak jsou započteny trestné činy osob, jež nebydlí na daném území a pouze tam spáchaly trestný čin, a současně se do indexu nezahrnují trestné činy, které obyvatelé daného území spáchali mimo toto území. Úroveň se dále sleduje buď jako čistý index, kdy se započítávají pachatelé starší patnácti let, nebo jako hrubý index, v němž jsou započtení i ti, kteří nejsou trestně odpovědní pro věk.¹⁰

Nyní se vraťme k výše uvedenému příkladu (viz. Tab.1) srovnávajícímu počet vražd ve Spolkové republice Německo a v České republice:

Tab.2: Vyjádření intenzity kriminality pomocí absolutního počtu a indexu

stát	Spolková republika Německo	Česká republika
počet registrovaných vražd v roce 2007	2347	196
počet obyvatel v roce 2007	82 000 000	10 400 000
index na 100 000 obyvatel	≅ 3	≅ 2

Zdroj: TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie-Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4. str. 62

⁸ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 32-33

⁹ ZAPLETAL, J. aj. *Kriminologie*. I.díl obecná část. Praha : Policejní akademie ČR, 2000. str.18

¹⁰ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 32-33

Hodnota indexu ukazuje na poněkud větší intenzitu úrovně kriminality v Německu než v České republice v roce 2007, ale rozdíl se již nejeví tak dramaticky jako při prostém porovnání nominálně vyjádřených rozsahů kriminality. Obdobným způsobem lze zpracovat i další statistické údaje a získat tak různé ukazatele kriminality. Lze například počet stíhaných, obžalovaných nebo odsouzených osob vztáhnout na počet trestně odpovědných obyvatel na daném území. Tyto charakteristiky však vypovídají spíše o preferované trestní politice daného státu.¹¹

1.3 Struktura kriminality

Pro kriminologii je dalším významným ukazatelem charakterizujícím kriminalitu struktura kriminality, jež zkoumá rozložení kriminality podle různých atributů. U této metody popisu kriminality je kriminalita zkoumána například z hlediska druhu kriminality, věku a pohlaví pachatelů, z geografického hlediska, podle míry, jakou se na trestné činnosti podílejí recidivisté, atd. Data, která takto získáme, konkretizují poznatky o kriminalitě a umožňují kriminalitu lépe charakterizovat. Poznávání struktury kriminality umožňuje lépe zmapovat především závažné trestné činy, které jsou pod drobnohledem veřejnosti, a trestní politika proto vyvíjí tlak na OČTŘ (orgány činné v trestním řízení), aby se zaměřily na účinnou prevenci právě tohoto typu kriminality, a pokud je již skutek spáchán, aby dopadly pachatele těchto činů a aby tak byly vytvořeny podmínky pro snížení výskytu těchto společensky velmi škodlivých jevů v budoucnosti.¹²

V souvislosti se snahou zkoumat strukturu kriminality byly zaznamenány pokusy posuzovat strukturu kriminality podle tíže kriminality, která se stanovuje jako podíl závažné kriminality, jako jsou vraždy, znásilnění, loupeže a jiné, a ostatní kriminality. Míra závažnosti kriminality se klasifikuje podle různých hledisek, a to buď výší trestních sazeb uvedených v zákoně, podle pravomocně uložených trestů, podle způsobené škody nebo rozlišením pokusů a dokonaných trestných

¹¹ KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4. str.124

¹² Tamtéž. str. 124

činů. Další možností je klasifikovat závažnost kriminality na základě zprůměrování bodových hodnocení trestných činů respondenty.¹³

1.4 Dynamika kriminality

Při studiu kriminality je rovněž nutné zabývat se i její dynamikou, ukazující vývoj kriminality jako hromadného jevu v určitém, zpravidla delším časovém rozmezí. Dynamika kriminality může být vyjadřována indexy nebo absolutními čísly a sleduje změny rozsahu, intenzity a struktury kriminality v čase. V této souvislosti lze pak hovořit o vzestupném nebo klesajícím trendu (vzestupné nebo klesající tendenci), či o stagnaci kriminality v daném období. Kriminologie zkoumá nejen dynamiku rozsahu a struktury kriminality, ale zaznamenává rovněž případný vývoj a změny v sociálním statutu osob pachatelů a obětí, analyzuje účinnost právních prostředků, dopady preventivních opatření, tedy celkový vliv různých trestně-politických opatření na kriminalitu. Znalost dynamiky trestné činnosti v daném období je pak důležitým podkladem pro kriminologické prognózování budoucího vývoje kriminality.¹⁴

¹³ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 33-34

¹⁴ Tamtéž. str. 33-34

2 Kriminalita skutečná, registrovaná a latentní

Ze statistických údajů, které shromažďují a zpracovávají oficiální instituce, zabývající se trestnou činností, získáváme informace o kriminalitě registrované, to je té, která vyšla najevo a byla proto evidována v oficiálních statistikách. Je zřejmé, že registrovaná kriminalita je pouze částí kriminality skutečné. Rozdíl mezi skutečnou kriminalitou a kriminalitou registrovanou je označován jako kriminalita latentní, přičemž pro případy trestných činů, o kterých se oficiální instituce dozvěděly, ale neregistrovaly je, bývá někdy používán název umělá latence.

2.1 Registrovaná kriminalita

2.1.1 Oficiální prameny informací o registrované kriminalitě

V České republice lze čerpat informace o registrované kriminalitě ze statistik institucí pro kontrolu kriminality, především z policejní statistiky, ze statistik soudů, státních zastupitelství a dále vězeňských statistik. Tyto materiály mají primárně informovat o činnosti jednotlivých institucí příslušného resortu, sekundárně mohou sloužit jako zdroj kriminologicky relevantních informací. Údaje obsažené v těchto statistikách neprocházejí státními statistickými orgány, jde tedy o tzv. decentralizovanou statistiku. Přestože se jedná o údaje, jejichž zdrojem jsou instituce, které se všechny ze svého úhlu pohledu kriminalitou zabývají, jsou i tyto statistické údaje modifikovány nejrůznějšími vlivy.¹⁵

2.1.2 Vlivy deformující statistiku o registrované kriminalitě

- umělá latence
(Jde o trestné činy, které v současné době policie neregistruje.),
- demografické vlivy
(V tomto případě ovlivňuje vypovídací hodnotu statistik měnící se populace ve zkoumané oblasti, klesající nebo rostoucí počet obyvatel, stárnoucí

¹⁵ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 38

populace, mění se skladba obyvatel ve vztahu k zaměstnanosti apod. Ovlivnění měnícím se počtem obyvatel lze částečně eliminovat vyjadřováním rozsahu kriminality formou indexu.),

- legislativní změny

(Velmi významným faktorem zkreslujícím oficiální statistiky je každá změna v oblasti trestního práva. Dopad na vykazované údaje o rozsahu a struktuře kriminality má jak kriminalizace, tedy zpřísnění trestní represe, tak dekriminalizace, kdy dochází k zmírnění trestní represe.),

- amnestie prezidenta republiky

(Jde především o uplatnění práva abolice prezidentem a dále o udělení rozsáhlé amnestie, byť obvykle bývají amnestovány spíše méně závažné trestné činy a trestné skutky spáchané z nedbalosti.),

- změny v trestní politice

(Dopady na konzistentnost statistických dat dále vyvolávají změny ve směřování trestní politiky státu, projevující se v tom, jak velký je kladen důraz na postihování některých trestných činností. Tyto změny souvisejí s vývojem společnosti, se změnami společenských priorit, s případnými vyhoceními v mezinárodních vztazích a vytvářením nových a narůstáním známých rizik, kterým je společnost vystavována.),

- metodika statistického vykazování

(Především při čerpání dat z různých zdrojů je třeba brát v úvahu, že v České republice není statistika kriminality dostatečně metodologicky sjednocena ani koordinována. Navíc každá instituce vykazuje data, která se liší stadiem trestního řízení.),

- chyby ve vykazování

(Jako každá lidská činnost jsou i statistiky oficiálních institucí zatíženy nedbalostním, ale i úmyslným zkreslením.),

- časová prodleva mezi spácháním a evidováním činu

(Od spáchání trestného činu až po jeho registraci v příslušné instituci může proběhnout i velmi dlouhá doba. Z tohoto hlediska jsou nejméně zatíženy policejní statistiky.).¹⁶

2.2 Techniky pro zjišťování latentní kriminality

Pro co nepřesnější odhad stavu (rozsahu, intenzity, struktury a dynamiky) skutečné kriminality je nezbytné kromě detailní analýzy oficiálních statistik, které poskytují poměrně přesnou představu o registrované kriminalitě, zkoumat rozsah, intenzitu, strukturu a dynamiku latentní kriminality, což je obtížné. Informace o latentní kriminalitě lze získat nejčastěji pomocí viktimizačních výzkumů (výzkumu obětí) a pomocí tzv. selfreports (výzkumu pachatelů). Zpravidla se tyto metody realizují jako dotazníková šetření, přičemž bývají v rámci jedné studie různá dotazníková šetření kombinována, případně doplněna dalšími formami výzkumu.¹⁷

¹⁶ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 38-39

¹⁷ Tamtéž. str. 35

3 Trendy kriminality v České republice po roce 1989

Pro potřeby posouzení podmíněnosti a vývoje kriminality na území ČR v letech 2000-2021 je vhodné stručně se zabývat příčinami a tendencemi vývoje kriminality v období předcházejícím, tedy v letech od roku 1989. Užitečným zdrojem informací a statistických údajů jsou statistické přehledy kriminality Policie ČR a analýzy Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP). IKSP pravidelně zveřejňuje výstup, jehož výzkumným záměrem je: „*Sledování a analýza vývojových trendů kriminality a s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat.*“¹⁸ IKSP mimo jiné interpretuje údaje o stavu trestné činnosti v určitém roce, ale i analyzuje aktuální situaci z pohledu predikce vývoje kriminality do budoucna, vyhodnocuje dopady konkrétních zaváděných opatření na trestnou činnost, upozorňuje na nové jevy v této oblasti.¹⁹

3.1. Dynamika registrované kriminality

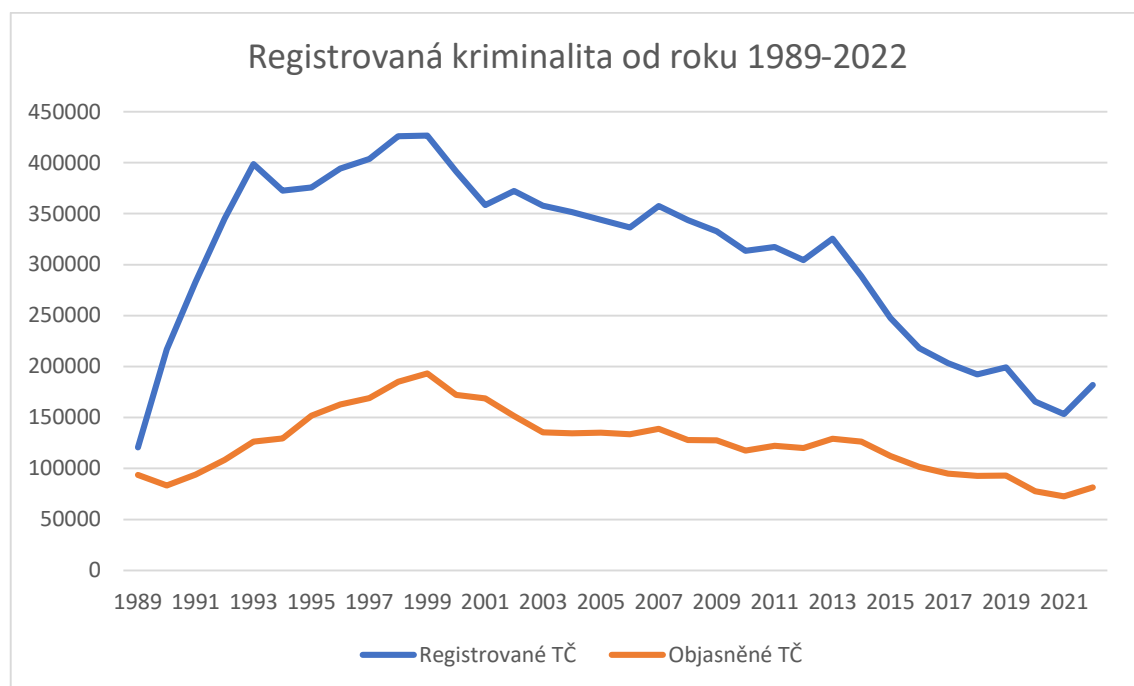
V období od roku 1989 byla kriminalita na území ČR ovlivňována celou řadou velmi různorodých faktorů, z nichž mnohé vnášely do společenských jevů a interakcí zcela protichůdné tendence, než jaké utvářely společnost v období předchozích přibližně čtyřiceti let. Detailní interpretace statistických dat a hledání příčinných souvislostí jsou pak samozřejmě značně složité. Před rokem 1990 byl počet trestných činů v oblasti registrované kriminality poměrně stabilní. Policejní statistiky v roce 1989 uvádějí 120 768 registrovaných trestných činů, což je hodnota, která zásadně nevybočuje z dosavadního trendu. Signifikantním jevem v 90. letech byl dramatický nárůst kriminality ve srovnání s předchozím obdobím. Zvláště prudce narostla registrovaná kriminalita v období od roku 1989 do roku 1993, ačkoliv v téže době působily vlivy, které mohly a měly vyvolat pokles kriminality nebo zpomalení jejího růstu. Mezi faktory, které podle předpokladů

¹⁸ DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-179-0. str.7 [cit.15.2.2023]

¹⁹ Tamtéž str.7

měly snižovat kriminalitu, patří dekriminalizace některých skutkových podstat trestných činů, jako jsou spekulace, příživnictví aj., jež uváděl zákon O přečinech č. 150/1969 Sb. Tento zákon byl zrušen zákonem č. 175/1990 Sb. ke dni 1. července 1990. Mnohá jednání, která byla definovaná zákonem č. 150/1969 Sb., nebyla nadále trestná.²⁰

Graf 1 Dynamika registrované kriminality a objasněnost od roku 1989-2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.6,

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

S přechodem od totalitního režimu ke svobodné společnosti došlo na našem území nejen k velkému společenskému a ekonomickému zvratu, ale i k radikálním změnám v oblasti trestního práva, trestní politiky a fungování oficiálních úřadů zabezpečujících kontrolu nad zločinností. Všechny tyto proměny společnosti a jejího fungování ovlivnily kriminalitu ve všech sledovaných oblastech. V roce 1990 byla navíc vyhlášena prezidentem republiky velká amnestie a v dalších

²⁰ KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4. str. 140-141

čtyřech letech byl zaznamenán prudký nárůst kriminality, a to na více než trojnásobek hodnoty z roku 1989, dalším vlivem, který se rovněž uvádí jako příčina nárůstu kriminality v tomto období, je snížená efektivita práce policie. V roce 1994 byl zaznamenán mírný pokles kriminality a to o 6,5 % (z 398 505 registrovaných trestných činů na 372 427).²¹ Ovšem tento pokles mohl být způsoben změnou legislativy, kdy původní limit způsobené škody byl zvýšen z 1 000 Kč na 2 000 Kč.²²

Avšak klesající tendence netrvala dlouho a od roku 1995 opět kriminalita pozvolna rostla až do maxima v roce 1999, kdy bylo oficiálně zaznamenáno 426 626 trestných činů. V dalších letech kriminalita opět klesala a sestupný trend registrované kriminality pak vyvrcholil až v letech 2000–2001, kdy počet registrovaných trestných činů poklesl pod úroveň roku 1993. Zkráceně lze tedy říci, že kriminalita do roku 1993 z výše uvedených důvodů rychle narostla a od druhé poloviny 90. let minulého století dochází k její stabilizaci.²³

Z grafu lze vyčíst, že v roce 1999 byla OČTŘ zaznamenána kulminace registrovaných skutků, a to počtem 426 626 trestných činů. V dalších letech nastal s drobnými výkyvy postupný pokles trendu kriminality až do roku 2021, kdy byla registrována nejnižší kriminalita, v tomto roce bylo spácháno 153 233 trestných činů. Příkladem výjimky v klesající tendenci kriminality je rok 2002, ve kterém bylo zaznamenáno 372 341 trestných činů, avšak srovnáme-li tento údaj s předchozím rokem, rozdíl činí pouze necelých 14 000 trestných činů. Podle posledních zveřejněných údajů byl v roce 2022 registrován nárůst kriminality na 181 991 trestných činů, což je téměř o 19 % více než v předchozím roce 2021.²⁴

²¹ KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4 str.140-141

²² MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2000: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*.1.vyd.Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-96-7. str. 6

²³ KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4 str.140

²⁴ Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

3.1.1 Činitelé nárůstu kriminality po roce 1989

- dlouhodobá devalvace hodnot v totalitním státě, projevující se zeslabením úcty k cizímu majetku po dlouhodobém propagování teze, že všechno patří všem, ztráta úcty k životu, oslabení respektu k lidské potřebě tělesné a morální integrity,
- amnestie prezidenta republiky v letech 1989 a 1990 pravděpodobně potencovala nárůst kriminality, avšak k dokázání této hypotézy nebyla provedena studie,
- přechodem od totalitního režimu ke svobodné společnosti docházelo ke snížení institucionální kontroly bez možnosti adaptace obyvatel na prakticky neomezenou svobodu,
- omezení funkce neformální sociální kontroly jako účinné prevence zločinnosti, snížení pocitu odpovědnosti občanů za obranu a ochranu zájmů zaštitěných zákonem,
- otevření hranic a následná migrace v České republice omezila kontrolu pohybu tuzemských občanů, stejně tak i cizinců, pro které se Česká republika stala tranzitní nebo cílovou zemí pro páchání kriminality,
- zvětšování rozdílu mezi bohatými a chudými lidmi ve společnosti související s rozvojem tržní ekonomiky, zvětšující se tlak na jednotlivce a současně nemožnost nebo obtížnost dosáhnout kýženého cíle legitimní cestou,
- demografické vlivy, protože v období po roce 1989 dospěly silné populační ročníky do kriminálně exponovaného věku,
- problematická komparace se statistikami oficiálních institucí kontroly zločinnosti před rokem 1989,
- dysfunkce podnikatelské etiky.²⁵

²⁵ KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4. str. 141-142

3. 2. Objasněnost trestné činnosti

Před rokem 1989 byla objasněnost poměrně konstantní, respektive v letech 1985–1988 bylo objasněno okolo 82 % trestných činů. Ovšem po roce 1989 došlo k rapidnímu zvýšení rozsahu kriminality a současně i k razantnímu snížení objasněnosti trestné činnosti. Propad v objasněnosti trestné činnosti na hodnoty nepříliš převyšující 30 % v letech 1991-1993 byl mimo jiné patrně způsoben upadající kvalitou a nízkou akčností práce OČTŘ. Tyto jevy byly přirozeným důsledkem vysoké personální fluktuace v těchto institucích. V roce 1992 dosáhla objasněnost svého dna, v tomto roce bylo objasněno 31,4 % trestných skutků. V dalších letech objasněnost trestné činnosti neklesla pod 40 % a tím se Česká policie objasněností trestné činnosti přiblížila k průměrným statistikám v okolních státech.²⁶

Nejnižší úroveň objasněnosti byl v letech 1992-1993 okolo 32 %²⁷ a nejvyšší v roce 2018,²⁸ kdy objasněnost dosáhla 48,2 %. Po roce 1999, kdy křivka páchané trestné činnosti začala klesat, klesal i počet objasněných trestných činů.²⁹

Sledované období je zakončeno rokem 2022, ve kterém bylo objasněno 81 474 registrovaných trestných činů, lze tedy říci, že v tomto roce OČTŘ objasnily 44,8 % případů, což je o 2,5 % nižší objasněnost oproti předchozímu roku 2021.³⁰

Při čtení a interpretaci policejních statistik, je třeba mít na paměti, že například u tzv. ostatní kriminality je při zaevidování trestného činu známý pachatel. Jedná

²⁶ KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4 str.141

²⁷ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.6

²⁸ Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

²⁹ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.6

³⁰ Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

se o trestné činy zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí, dopravní skutky apod.³¹

Objasněnost trestných činů se liší i jednotlivých druhů kriminality, což je popsáno jako součást rozboru jednotlivých druhů kriminality v třetí části této práce zabývající se strukturou kriminality v období 2000 až 2021.

3.2.1. Činitelé poklesu objasněnosti

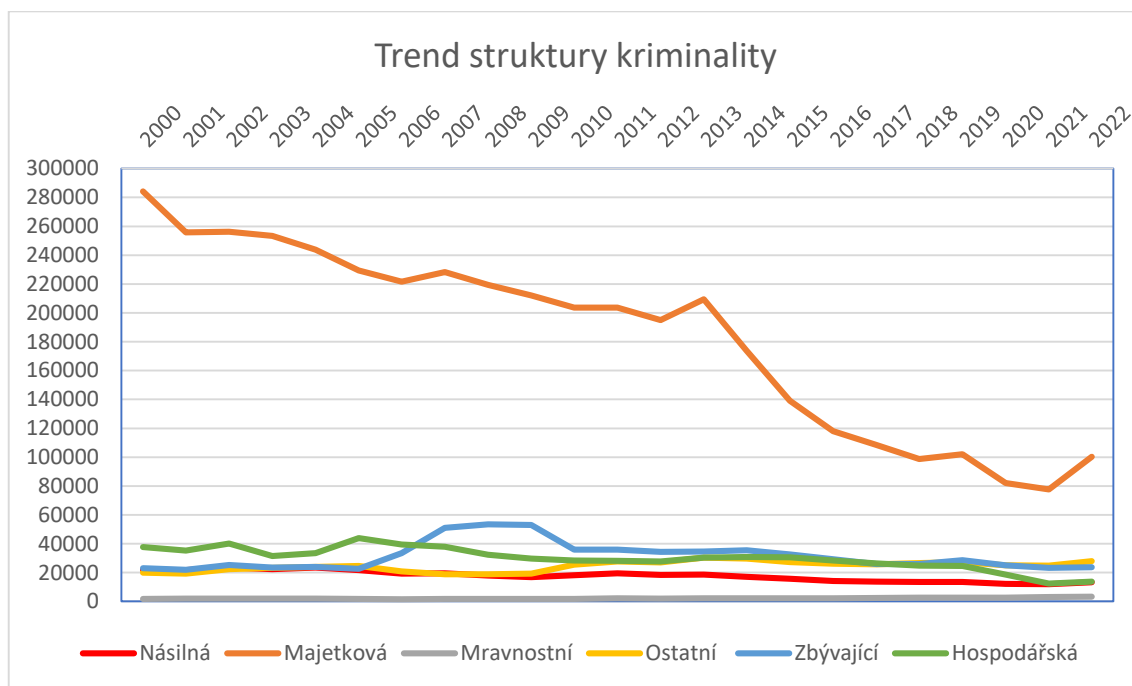
- kapacitní podstavy OČTŘ, a to především ve spojitosti s raketovým nárůstem registrované kriminality,
- snížená kriminální citlivost občanů ve smyslu malé ochoty občanů oznamovat trestné činy a nedostatečná připravenost obyvatel ke spolupráci s OČTŘ,
- právní nejistota způsobená častými změnami v právním řádu,
- destabilizace OČTŘ kvůli změnám způsobů práce, častým legislativním změnám a personální fluktuaci.³²

³¹ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2013*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 978-80-7338-142-4.. str. 1

³² KUČHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4. str. 142

3.3. Struktura kriminality v období 2000-2022

Graf 2 Trend struktury kriminality od roku 2000 do 2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Výše uvedený graf (graf 2) zřetelně dokládá, že v oblasti registrované kriminality výrazně převládá majetková trestná činnost, byť její „odstup“ od ostatních typů trestné činnosti se v průběhu let postupně zmenšuje a celkový trend je s výjimkou roků 2013 a 2019 klesající, a to až do roku 2021, kdy bylo ve sledovaném období registrováno vůbec nejméně (77 562) majetkových trestných činů. Rokem 2022 se pokles zastavuje a ve srovnání s předchozím rokem narůstá majetková trestná činnost o 22 621 trestných činů (na 100 183 skutků), což představuje zvýšení asi o 29 %. Ostatní typy trestné činnosti v uvedeném časovém rozmezí stagnují nebo nepříliš výrazně kolísají, přičemž celkový trend je spíše klesající, jen v roce 2005

se zvyšuje hospodářská kriminalita a v letech 2007 až 2009 zaznamenala navýšení zbývající trestná činnost.³³

Pro období od roku 1990 jsou současně typické i kvalitativní změny ve struktuře kriminality. Tyto změny souvisejí se změnami v životě lidí, jsou umocňovány silícími globalizačními procesy a je pro ně charakteristické využívání nových technologií k páčání trestné činnosti. Trestné činy jsou tak nově často navázány na všeobecné rozšíření internetu a umožněny rozsáhlým užíváním sociálních sítí v podstatě všemi vrstvami společnosti a internet a sociální sítě se tak staly prostředím a prostředkem pro páčání trestných činů. Díky otevření hranic, zvýšené mobilitě obyvatel a narůstajícímu toku zboží se objevují i nové, dosud u nás neužívané omamné a psychotropní látky. V tuzemsku, ale i v mezinárodním měřítku docházelo a dochází i ke společensky vysoce nebezpečným jevům, jež jsou živeny teritoriálním rozšiřováním válečných konfliktů a projevy extrémismu a terorismu.³⁴

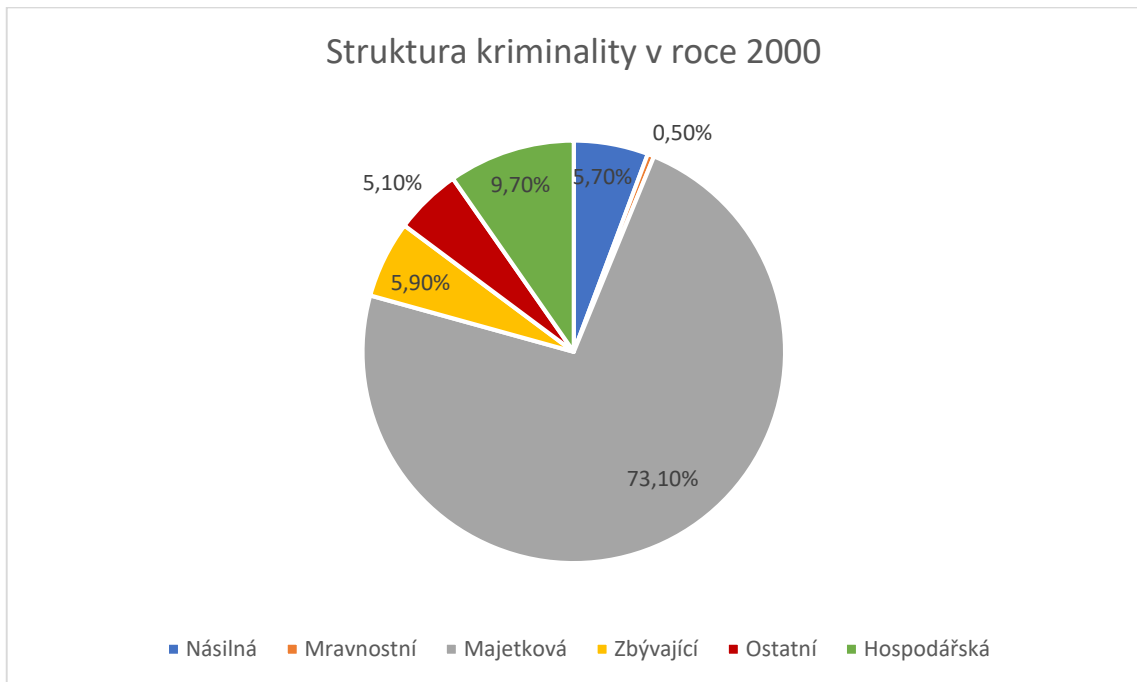
K dalším změnám ve struktuře kriminality docházelo v souvislosti s probíhajícími procesy kriminalizace skutků, které dříve byly hodnoceny jen jako společensky nevhodné chování nebo jako přestupky (například ohrožující delikty, některá nedbalostní jednání, která způsobují nižší újmu nebo škodu, porušování předpisů a pokynů v dopravě, atd.) nebo i nově se vyskytujícími sociálně škodlivými jevy (například zneužití internetu k patologickému jednání) či naopak dekriminalizace, depenalizace některých dříve stíhaných skutků. Teprve v letech 2006–2007 se situace stabilizovala a struktura kriminality zůstala až po současnosti téměř neměnná. Ač se tzv. ostatní a zbývající kriminalita podstatně podílí na celkové kriminalitě, jsou OČTŘ již vzhledem k vlastnostem této skupiny trestných činů dlouhodobě schopny objasňovat do této kategorie zařazené nežádoucí chování. Příkladem může být maření úředního rozhodnutí nebo zanedbání povinné výživy,

³³ Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

³⁴ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2012*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. ISBN 978-80-7338-136-3. str. 8-9

u kterých je typické, že oznamovatel podává trestní oznámení na známého pachatele.³⁵

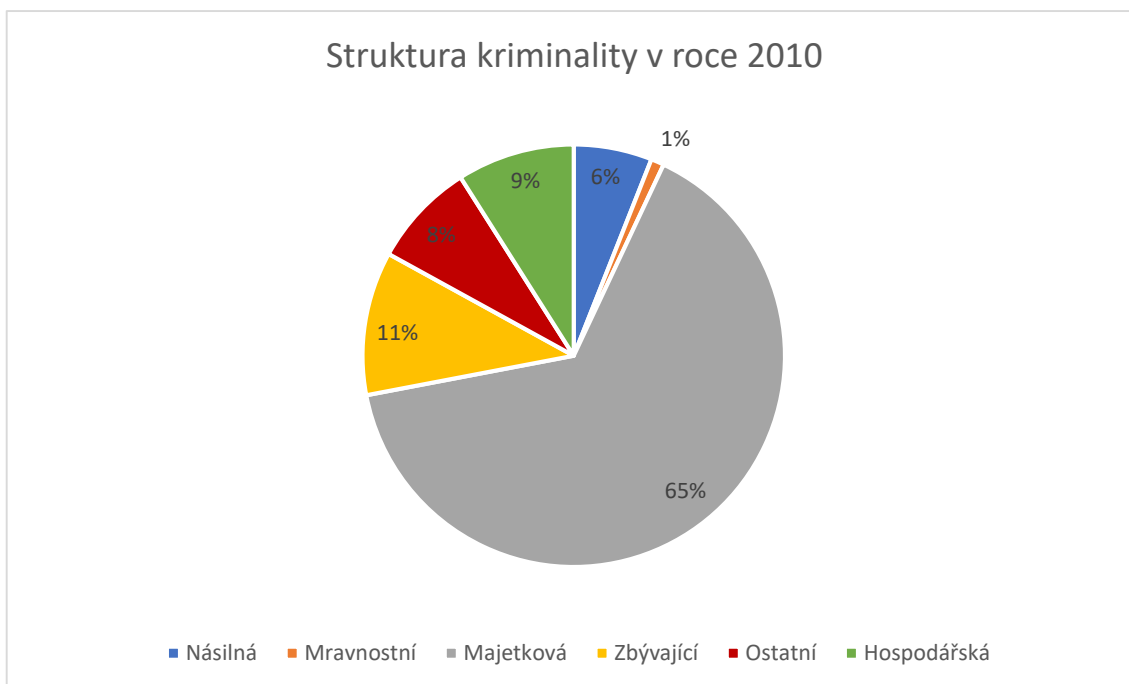
Graf 3 Struktura kriminality v roce 2000

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2000: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-96-7. str.12

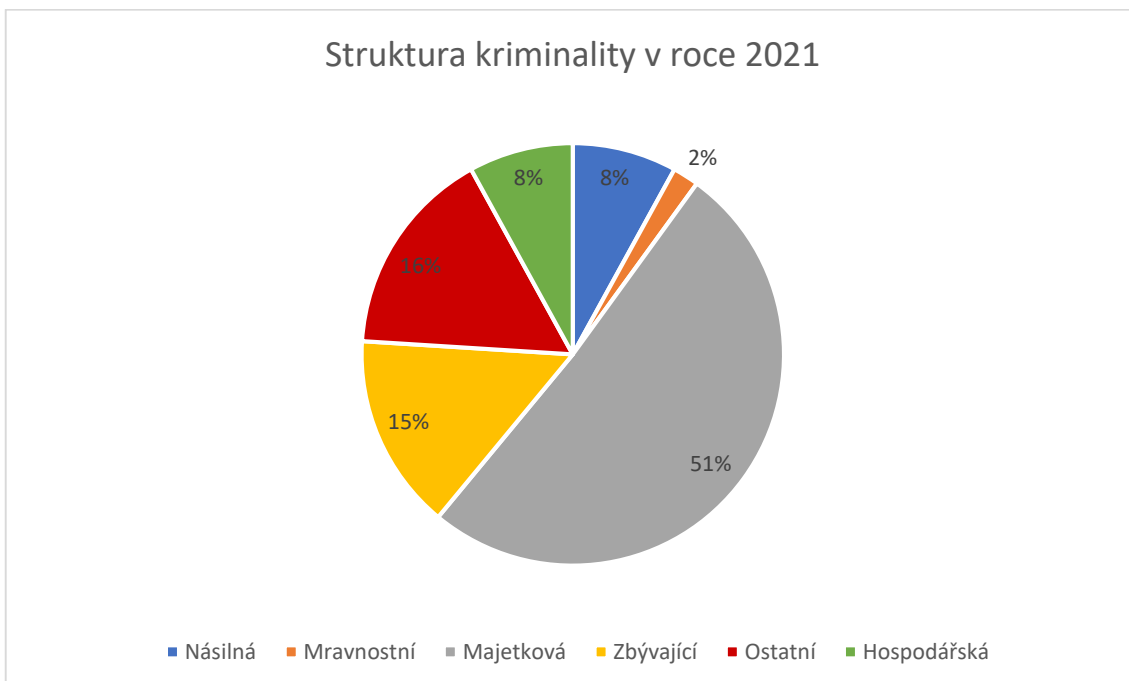
³⁵ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2012*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. ISBN 978-80-7338-136-3. str.8-9

Graf 4 Struktura kriminality v roce 2010

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2010: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2. str. 7

Graf 5 Struktura kriminality v roce 2021

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 15

Výše uvedené grafy 3, 4 a 5 ilustrují, jak se v průběhu let 2000 až 2021 měnil podíl jednotlivých druhů kriminality na celkové registrované trestné činnosti. U dvou typů registrované trestné činnosti jejich podíly na celkové kriminalitě klesaly. Jde především o majetkovou trestnou činnost, která v roce 2000 tvořila bezmála tři čtvrtiny celkové registrované kriminality, přičemž v roce 2021 byl její podíl na celkové kriminalitě poloviční (73,1 % → 65 % → 51 %) a o hospodářskou kriminalitu, jejíž podíl rovněž klesal, byť ne tak markantně, o necelá 2 % (9,7 % → 9 % → 8 %). U všech ostatních typů kriminality podíly na celkové evidované kriminalitě rostly. Podíl zbývající kriminality vzrostl za sledované období zhruba 2,5x (5,9 % → 11 % → 15 %), podíl ostatní kriminality na celkové trestné činnosti se navýšil více než 3x (5,1 % → 8 % → 16 %) a podíl mravnostní kriminality přes její minoritní zastoupení v registrované trestné činnosti se za posledních zhruba 20 let zvýšil dokonce 4x (0,5 % → 1 % → 2 %). Nejmenší nárůst podílu na celkové kriminalitě měla násilná trestná činnost, její podíl na celkové trestné činnosti se dá označit za stabilní a pouze mírně se zvětšující, protože ve sledovaném období narostl jen asi 1,4x (5,7 % → 6 % → 8 %).

Pokusíme-li se detailněji zkoumat strukturu kriminality v roce 2021 a její meziroční změny v období let 2020 a 2021, tedy její nejaktuálnější trendy, je z grafu 5 a z ostatních analýz zřejmé, že i v roce 2021 byla nejčteněji páchána majetková trestná činnost a podílela se na celkové kriminalitě 51 %. V porovnání s předchozím rokem šlo o 1 % nárůst. I u tzv. ostatní a zbývající kriminality vzrostl jejich podíl na celkové trestné činnosti o 1 % bod. V roce 2021 se tzv. ostatní kriminalita podílela 16 % na celkové registrované trestné činnosti. Do tohoto druhu kriminality spadají především trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, drogové trestné činy, výtržnictví a ohrožování výchovy dítěte. Kriminalita označovaná OČTŘ jako tzv. zbývající kriminalita se podílela na celkové kriminalitě 15 %, přičemž zbývající kriminalita zahrnuje trestné činy jako zanedbání povinné výživy, ohrožování pod vlivem návykové látky, poškozování cizích práv a silniční dopravní nehody. Ostatní a zbývající kriminalita tvoří souhrnně asi 30% podíl na celkové trestné činnosti a OČTŘ stabilně v této oblasti vykazují vysokou míru objasněnosti (tzv. ostatní kriminalita byla objasněna

ze 74 %, u tzv. zbývající kriminality bylo objasněno 77 % zaznamenaných skutků).^{36 37}

Mravnostní kriminalita se podílela 2 %, ovšem pro tento druh kriminality je typická vysoká latence. V roce 2021 hospodářská kriminalita se podílela 8 % na celkové kriminalitě.³⁸ Ale je nezbytné v této souvislosti upozornit na převedení řady trestných aktivit v oblasti hospodářské kriminality do kyberprostoru, kdy jsou tyto skutky pak vykazovány v policejních statistikách jako jiný druh trestné činnosti (tzv. ostatní kriminalita páchaná v kyberprostoru). Dále v předchozích letech nejčastěji evidovaný trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku po restrukturalizaci policejní takticko-statistické klasifikace již do oblasti hospodářské kriminality rovněž nespadá.³⁹

³⁶ Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

³⁷ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 15

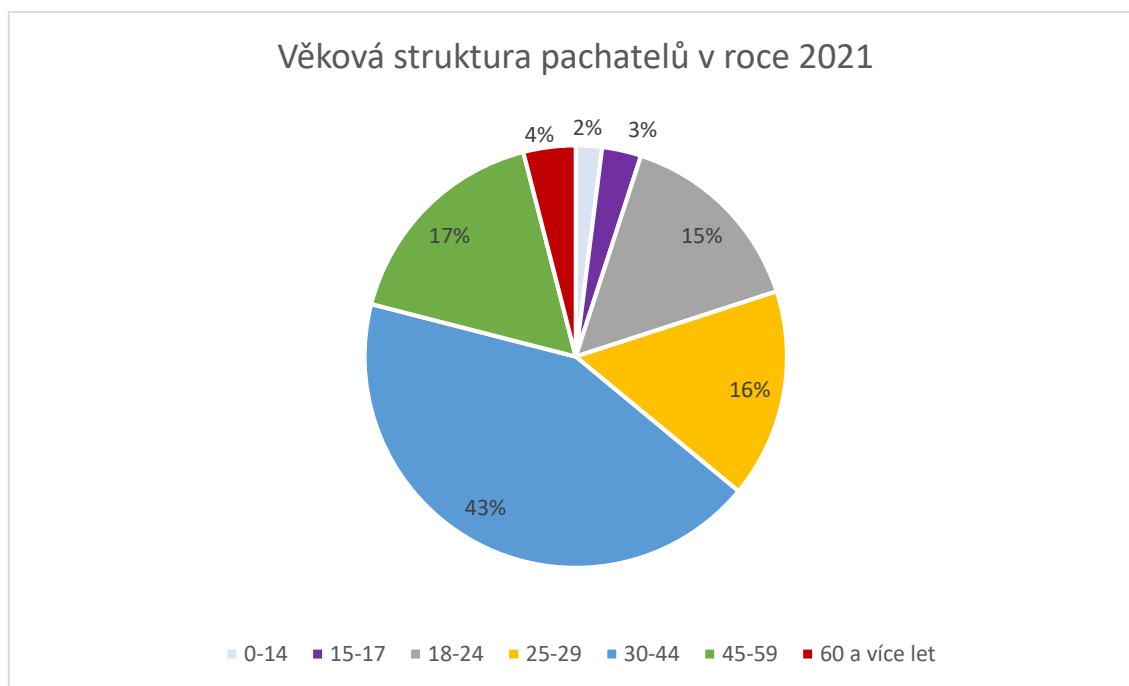
³⁸ Tamtéž. str. 14,15

³⁹ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.16

3.3.1 Věková struktura známých pachatelů

Věková struktura pachatelů se prakticky nemění. Pro ilustraci je přiložen graf, dokládající podíly známých pachatelů.

Graf 6 Věková struktura pachatelů v roce 2021

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 28

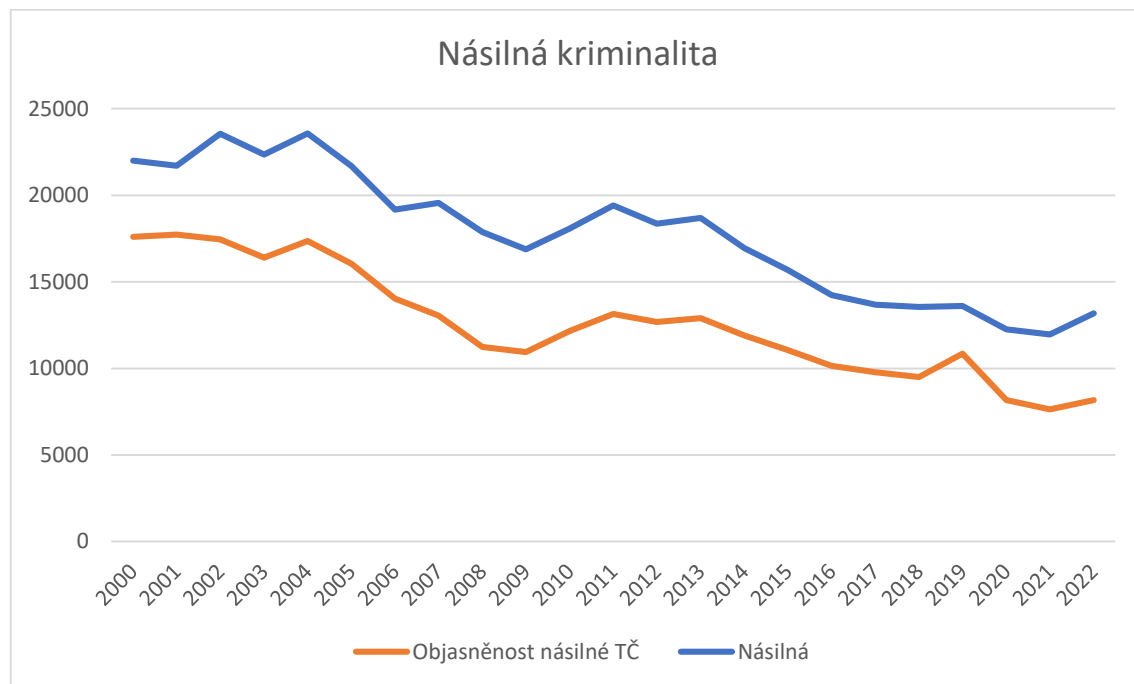
Z grafu je možno vyčíst, osoby od 18. let, naprosto dominují v 91 %. Z toho 43 % jsou pachatelé mezi 30-44 lety. Druhá nejčetnější skupina jsou osoby mezi 45-59 lety. V sestupném řazení pak následuje skupina ve věkové kategorii od 25-29 let s 16 % zastoupením. 15% podíl na páčání trestné činnosti mají osoby ve věku 18-24 let. Osoby od 60 let páchají trestnou činnost ve 4 %. Mladiství páchají trestnou činnost ve 3 % případů a osoby mladší 15 let ve 2 %.

Jen pro srovnání uvádím věkovou strukturu kriminality i z let 2000 a 2010, kdy rovněž zcela převažují dospělí pachatelé. V roce 2000 tvořili

pachatelé starší 18 let asi 86 % stíhaných, v roce 2010 pak 92 % stíhaných osob.^{40 41}

3.3.1. Násilná kriminalita

Graf 7 Dynamika násilné kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2010: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2. str. 12,

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Násilná kriminalita po roce 1989 rapidně vzrostla, a to téměř dvojnásobně, v roce 1989 bylo registrováno 11 956 násilných deliktů, v roce 1998 bylo zaznamenáno 23 464 násilných trestných činů, poté dochází k mírnému poklesu násilné trestné činnosti, aby pak v roce 2004 Policie ČR zaregistrovala nejvíce

⁴⁰ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2000: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*.1.vyd.Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-96-7. str. 19

⁴¹ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2010: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2. str. 17

násilných trestných činů, konkrétně 23 579. V dalších letech má násilná trestná činnost celkově klesající tendenci s navýšeními v letech 2007, 2011, 2013 a 2019. Pro srovnání v roce 2021 byla registrována nejnižší hodnota počtu násilných činů za sledované období, a to 11 958, v roce 2022 počet registrovaných násilných trestných činů roste na 13 180 spáchaných deliktů.⁴²

Na celkové kriminalitě se násilná trestná činnost dlouhodobě podílí asi 6 – 7 %. Majoritní podíl násilné kriminality tvoří trestné činy ublížení na zdraví a loupeže.⁴³ V této skupině kriminality je nejzávažnějším trestným činem vražda, která je ovšem v násilné trestné činnosti minoritně zastoupena, například v roce 2020 bylo zaregistrováno 130 vražd, což činí přibližně 1,1 % z celkového počtu spáchaných násilných trestných činů.⁴⁴

V objasňování násilné trestné činnosti jsou OČTŘ tradičně úspěšné, obvykle bývá objasněno přibližně 70 % skutků. Je ovšem třeba diferenciovat i mezi jednotlivými druhy násilné trestné činnosti. Vysoká míra objasněnosti pohybující se okolo 90 % je dlouhodobě zaznamenávána u trestného činu vraždy. Naopak loupeže patří mezi násilnou trestnou činnost vykazující poměrně nízkou míru objasněnosti.⁴⁵

I v násilné kriminalitě dochází ke kvalitativním změnám. V této souvislosti se hovoří o tzv. nových formách kriminálního násilí, jedná se o divácké násilné jednání, domácí násilí, nebezpečné pronásledování, extremismus a jiné aktuální kriminální jevy.⁴⁶

Statistické analýzy kriminality aktuální v roce 2020 uvádějí, že křivka násilné trestné činnosti po několika posledních letech stagnace poklesla na úroveň okolo

⁴² Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

⁴³ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str.277

⁴⁴ Statistické přehledy kriminality za rok 2020: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.27.6.2021] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

⁴⁵ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 277

⁴⁶ Tamtéž. str. 283

12 247 zjištěných skutků, což představuje cca 10 % pokles oproti předešlým letům.⁴⁷

Ovšem nejnovější policejní statistiky z roku 2022 naznačuje nárůst násilné kriminality. Číslo se zastavilo na hodnotě 13 180 registrovaných skutků, což představuje návrat k hodnotám před pandemickou krizí covid-19.⁴⁸

Vraždy

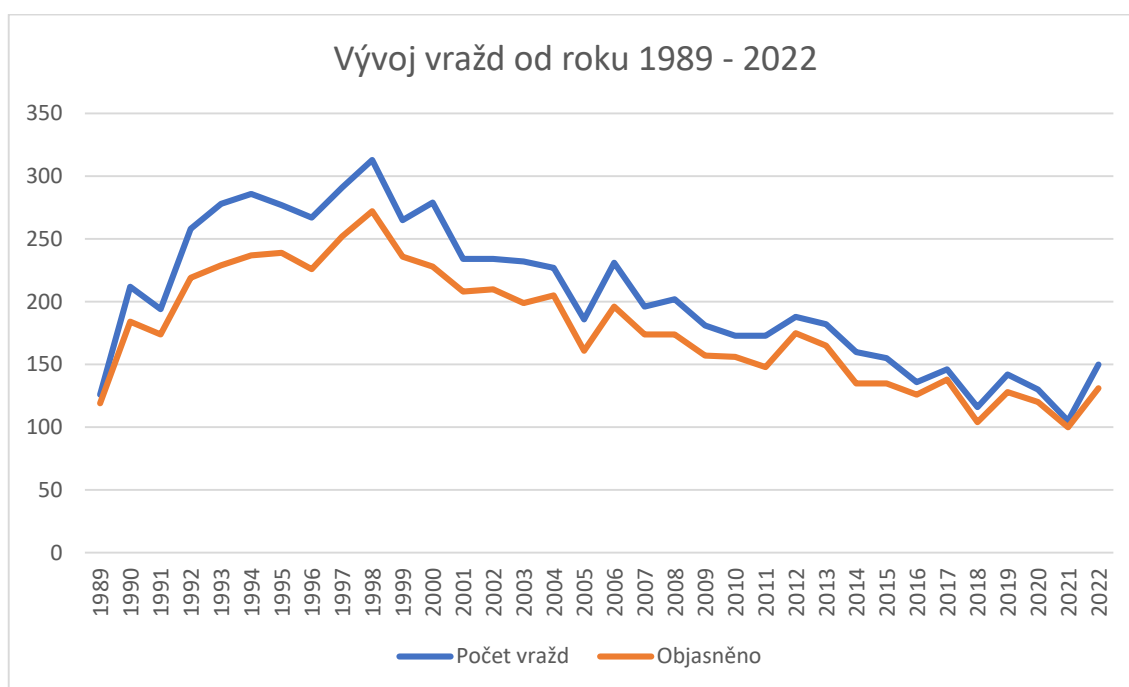
Vražda je úmyslný trestný čin, který z hlediska podílu na násilné kriminalitě tvoří minoritu, avšak z pohledu závažnosti a nevratnosti následku, patří mezi nejvíce škodlivý společenský jev. V dlouhodobém horizontu jeho podíl na násilné kriminalitě je okolo 1 %. Právě pro skutečnost, že důsledky trestného činu vraždy jsou nezvratitelné, fatálním způsobem ovlivňují životy blízkých osob a v konečném důsledku zasahují a poškozují i osobnost pachatele, je třeba tomuto tématu věnovat zvýšenou pozornost.⁴⁹

⁴⁷ SCHEINOST, Miroslav. a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7. str. 16

⁴⁸ Statistické přehledy kriminality za rok 2022: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.16.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

⁴⁹ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5 str. 281

Graf 8 Dynamika počtu vražd a objasněnost od roku 1989 - 2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.113

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.16.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Na našem území po roce 1989 došlo k masivnímu růstu počtu trestných činů v oblasti násilné kriminality spojenému se zvyšováním počtu evidovaných vražd. Tento trend kulminoval v roce 1998, kdy bylo registrováno 313 skutků s objasněností téměř 87 %. Následně počty OČTŘ zaznamenaných vražd mají do roku 2021 celkově klesající tendenci. V roce 2021 bylo zaznamenáno spáchání celkem 105 vražd, což je nejnižší počet skutků v celé historii až po současnost. Současně se podařilo v tomto roce u této skutkové podstaty dosáhnout nejvyšší objasněnosti. Bylo objasněno 100 vražd, což je 95 %. V roce 2022 bylo OČTŘ evidováno 150 vražd, z toho bylo 131 objasněno.

Vraždy bývají páchané z různých motivů, OČTŘ rozlišuje vraždy loupežné, sexuální, motivované osobními vztahy, na objednávku, vraždy novorozence matkou a vraždy tzv. ostatní.⁵⁰

Typickým znakem pro loupežné vraždy je, že jsou motivovány zjištěnými důvody, přičemž ještě v roce 2019 bylo takto motivovaných činů zjištěno 12. V roce 2021 byla registrována pouze 1 loupežná vražda.⁵¹ Mnohdy tyto činy nebývají plánované, spíše jsou dílem okamžiku, kdy pachatel nesprávně odhadne intenzitu útoku.⁵²

Sexuálně motivované vraždy z hlediska četnosti nebývají příliš zastoupeny. OČTŘ považují za sexuálně motivovanou vraždu pouze „*ty trestné činy, v jejichž motivaci primárně dominuje potřeba snížit usmrcením či jednáním, které k usmrcení vede, nashromážděné sexuální vzrušení, uspokojit sexuální potřebu*“.⁵³ V roce 2021 byla evidována 1 sexuálně motivovaná vražda.⁵⁴

Vraždy motivované osobními vztahy bývají tradičně nejčastěji zastoupeny. „*V praxi jde typicky o případy dlouhodobě neřešeného domácího násilí, kdy se právě oběť domácího násilí – ohrožená osoba stává pachatelem trestného činu vraždy na násilné osobě.*“⁵⁵ Podle policejních statistik vyplývá, že v roce 2021 bylo registrováno 57 vražd motivované osobními vztahy.⁵⁶

Od roku 2017 nebyla evidována žádná vražda novorozence matkou podle §142 trestního zákona. Vražda na objednávku, tedy tzv. nájemná vražda v roce

⁵⁰ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5 str. 282

⁵¹ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.18

⁵² GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5 str. 282

⁵³ Tamtéž. str.282

⁵⁴ Statistické přehledy kriminality za rok 2021: *Policejní statistický přehled* [18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

⁵⁵ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol *Kriminologie* 5. vydání. [18.2.2023]. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str.282

⁵⁶ Statistické přehledy kriminality za rok 2021: *Policejní statistický přehled* [18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

2021 nebyla taktéž evidována.⁵⁷ V posledních letech vražda na objednávku bývá zastoupena v jednotkách případů, zatímco v devadesátých letech se jen v Praze vyšetřovalo přes 60 vražd ročně. V současnosti se v podnikatelské sféře nevyřizují účty násilím, ale v ekonomickém prostoru.⁵⁸

Státní zastupitelství opakovaně upozorňovalo na značně stoupající brutalitu vražd. Převažující příčinou vražd bývají eskalované a dlouhodobě neřešené problémy ve vztahové oblasti mezi pachatelem a obětí. Vraždy bývají páchané na seniorech, vlastních rodičích či prarodičích. Útoky bývají směřovány i proti osobám hendikepovaným fyzicky či sociálně i pro velmi malicherné důvody.⁵⁹ Velmi často (okolo 56 % případů) pachatel páchá čin pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek. Zejména u pokusu vraždy je často jako prostředek ke spáchání trestného činu vybrán nůž.⁶⁰ Pod vlivem návykových a psychotropních látek, zejména pervitinu, bývá provedení vraždy doprovázeno vyšší brutalitou.⁶¹

Opakovaně trestané osoby se tradičně po dlouhá léta podílely zhruba na 50 % případů vražd. Obdobným ukazatel podílu recidivistů na páchání vražd je vykazován ještě v roce 2014. Ovšem již delší dobu lze ve statistikách sledovat klesající tendenci u tohoto jevu a v roce 2021 se podíl opakovaně trestaných osob mezi pachateli vraždy zastavil lehce nad 25 %.⁶²

⁵⁷ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.18

⁵⁸ Novinky:V Česku se víc vraždilo, hlavně nožem přehled [18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/stalo-se-v-cesku-se-vic-vrazdilo-hlavne-nozem-40310215>

⁵⁹ MAREŠOVÁ, Alena a kol *Analýza trendů kriminality v roce 2013*.1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. ISBN 978-80-7338-142-4. str. 17

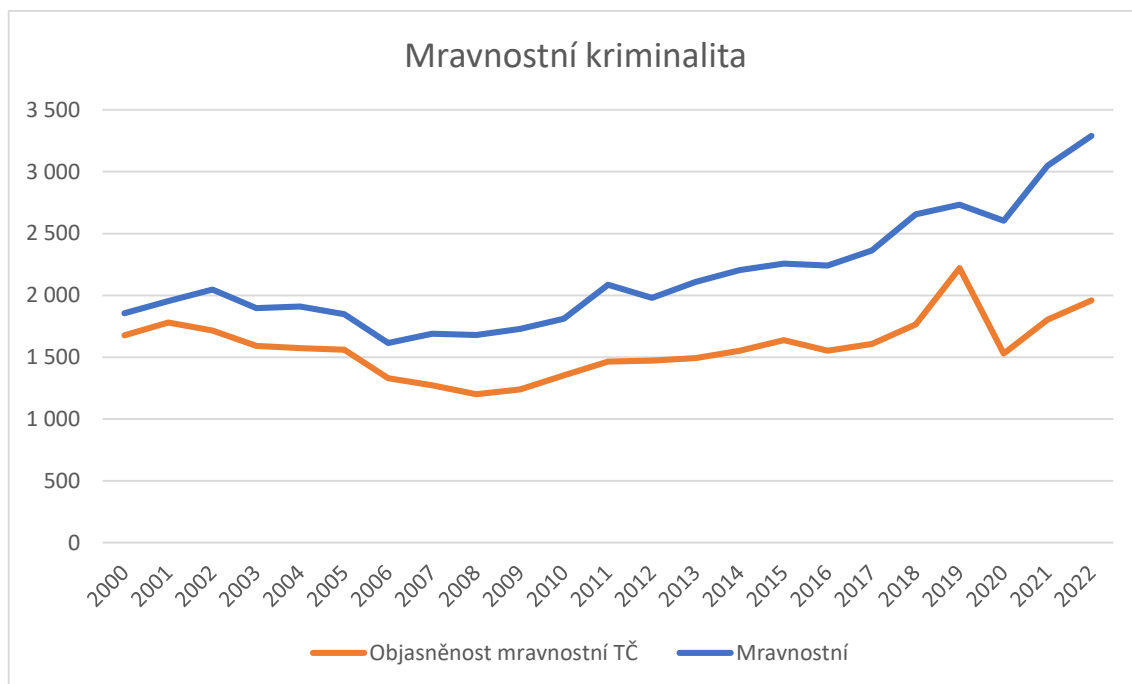
⁶⁰ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 18

⁶¹ SCHEINOST, Miroslav.a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5. str. 17

⁶² SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 18

3.3.2. Mravnostní kriminalita

Graf 9 Dynamika mravnostní kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality: Policejní statistický přehled [online]. [cit.21.2.2021] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Jako mravnostní kriminalita se označuje veškerá sexuálně orientovaná kriminalita, tedy sexuální trestné činy a trestné činy spojené s prostitucí.⁶³ I mravnostní kriminalita následovala obecné trendy a v roce 2020 poklesla, jednalo se o zhruba 5 % úbytek trestných činů v této oblasti kriminality. Jinak ale mravnostní kriminalita oproti jiným trestným činům v poslední dekádě měla rostoucí tendenci dokumentovanou nárůstem téměř o 60 %.⁶⁴

Podle policejních statistik se mezi nejčastěji páchanými trestnými činy po delší dobu neobjevovalo znásilnění, ale tzv. ostatní mravnostní trestné činy, kam můžeme zařadit prostituci ohrožující mravní vývoj dětí, výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie a další kriminální

⁶³ GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 298-299

⁶⁴ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020. 1. vyd.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7. str. 18

jednání spojená s dětskou pornografií. Výše zmíněné znásilnění bylo druhým nejčastějším trestným činem páchaným nejen v roce 2020.⁶⁵

Ale podle analýz kriminality z roku 2021 se znásilnění znovu stalo nejčastěji páchaným mravnostním deliktem. Jednou z příčin popisovaného vývoje v mravnostní kriminalitě v posledním období může být výrazné omezení společenských aktivit a mobility obyvatel související s opatřeními, která měla bránit šíření nemoci Covid-19 v populaci, návrat znásilnění mezi nefrekventovanější mravnostní trestný čin v roce 2021 pak může souviset s uvolněním protiepidemických opatření ve společnosti.⁶⁶

Ve sledovaném období od roku 2000 do roku 2020 oscilovala mravnostní kriminalita okolo 2000 zaregistrovaných činů. Nejnižší počet skutků byl registrován v roce 2006 (1 615 činů) a nejvyšší byl počet těchto skutků v roce 2022 (3 290 činů).⁶⁷

V roce 2021 byl zaznamenán znatelný nárůst (téměř o 440 %) u trestného činu úmyslného ublížení na zdraví úmyslným nakažením lidskou nemocí, díky nově se objevivšímu vědomému šíření nemoci Covid-19. Před epidemií byla frekvence těchto skutků velmi nízká.⁶⁸

V roce 2022 byla úspěšnost v objasněnosti trestných činů v oblasti mravnostní kriminality 59,5 %.⁶⁹

⁶⁵ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7. str. 18.

⁶⁶ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 19

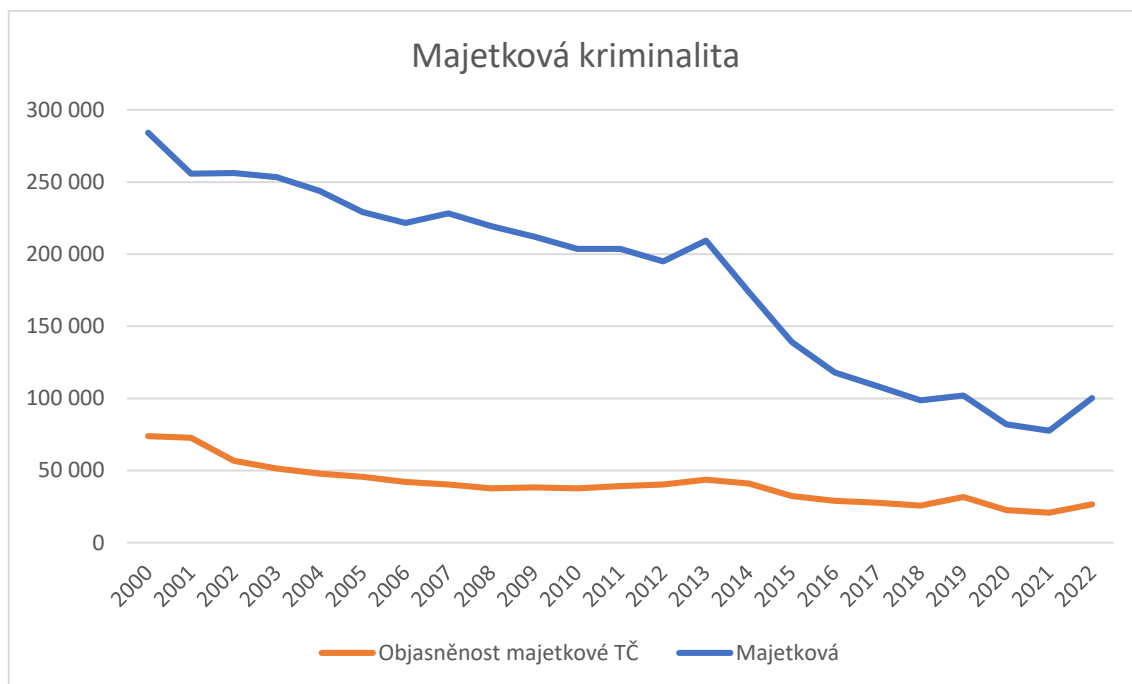
⁶⁷ statistické výkazy kriminality Policie ČR. : Policejní statistický přehled [online]. [cit.7.2.2023] Dostupné z <https://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

⁶⁸ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 19-20

⁶⁹ Statistické přehledy kriminality za rok 2022: Policejní statistický přehled [online]. [cit.7.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

3.3.3. Majetková kriminalita

Graf 10 Dynamika majetkové kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality: Policejní statistický přehled [online]. [cit.21.2.2021] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

V roce 1989 majetková kriminalita tvořila zhruba polovinu celkové kriminality, ovšem po tomto roce majetková kriminalita měla vzestupnou tendenci. Jak po roce 1989 rostla celková kriminalita, současně klesal podíl objasněnosti majetkových trestných činů, a to z cca 60 % na 25 % a tuto objasněnost si majetková kriminalita udržela do roku 2002, kdy objasněnost začala soustavně klesat, a to jak v absolutních číslech, tak i v procentech. Od roku 2004 do roku 2011 dosahoval procentuální podíl objasněnosti minima pod 20 %. V následujícím roce se podíl objasněnosti opět zvýšil k 25 %. Ovšem z pohledu absolutních čísel se jedná o nejnižší objasněnost za celé sledované období.⁷⁰

Ve všech sledovaných formách měla majetková kriminalita v průběhu sledovaných let klesající tendenci, klesal počet registrovaných krádeží vloupání do bytů a rodinných domů, krádeží motorových vozidel a jejich součástí. Byl však

⁷⁰ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 318

zaznamenán nárůst majetkových útoků proti seniorům Istit. Dalším novým trendem v oblasti majetkové kriminality bylo tipování objektu pro majetkovou trestnou činnost na základě informací ze sociálních sítí.⁷¹

V posledních letech byla zaznamenána trestná činnost spojená s kryptoměny.⁷²

V roce 2020 majetková kriminalita poklesla téměř o pětinu oproti předešlému sledovanému období. Ovšem je nutno poznamenat, že byla změněna kvalifikace trestného činu relevantní zejména u škody nikoli nepatrné. Řada jednání je tak nově kvalifikována jako přeštek.⁷³

V roce 2022 bylo registrováno téměř 100 200 majetkových trestných činů.⁷⁴

⁷¹ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str.324

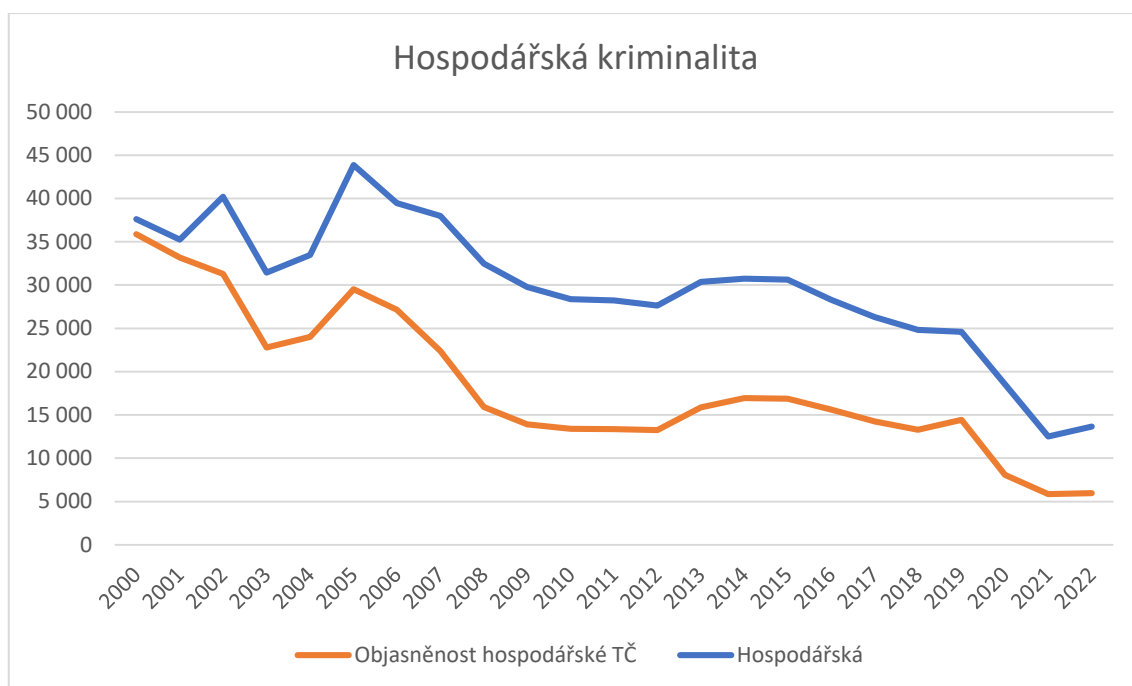
⁷² SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 16

⁷³ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7. str. 14

⁷⁴ Statistické přehledy kriminality za rok 2022: Policejní statistický přehled [online]. [cit.7.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

3.3.4. Hospodářská kriminalita

Graf 11 Dynamika hospodářské kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality: Policejní statistický přehled [online]. [cit.21.2.2021] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Z policejních statistik vyplývá, že na počátku 90. let byl podíl hospodářské kriminality na celkové registrované trestné činnosti menší než 5 %. Od poloviny 90. let tento podíl pozvolna stoupal až do roku 2014, kdy se podíl registrované hospodářské kriminality na celkové registrované trestné činnosti ustálil na zhruba 10-11 %. V letech 2015-2018 tento podíl činil okolo 13 %. ⁷⁵

V grafu patrný výrazný nárůst hospodářské kriminality v roce 2005 je způsoben skokovým zvýšením počtu stíhaných úvěrových podvodů. ⁷⁶

⁷⁵ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 336

⁷⁶ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2008. 1. vyd.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-092-2. str. 11

V roce 2020 bylo vykázáno o více než 6 000 skutků v oblasti hospodářské kriminality méně než v roce 2019, jelikož tohoto druhu trestné činnosti se významně dotkly změny v klasifikaci výše škod, účinné od října v roce 2020.⁷⁷

V roce 2021 byl zaznamenán značný pokles kriminality vyjádřen v absolutních číslech, opět šlo o snížení o více než 6 000 skutků. Tento razantní pokles byl do jisté míry ovlivněn změnou trestní kvalifikace u některých trestných činů.⁷⁸

V roce 2022 OČTŘ zaznamenaly mírný nárůst počtu páchaných hospodářských trestných činů oproti předchozímu roku. Ovšem celková dlouhodobá tendence je, jak lze vyčíst z grafu, spíše klesající.⁷⁹

Nutno podotknout, že pro hospodářskou kriminalitu je typická vysoká latence. I přesto je policejním orgánem zařazena mezi druhou nejčteněji registrovanou páchanou trestnou činností, hned po kriminalitě majetkové. Pro hospodářskou kriminalitu byla v minulosti typická vysoká objasněnost trestných činů. Tuto pro jiné oblasti kriminality ne tak obvyklou úspěšnost OČTŘ lze s vysokou pravděpodobností vysvětlit tím, že policie převážně evidovala hospodářské kauzy, u nichž se podařilo získat přímé důkazy prostřednictvím auditů. Na poklesu objasněnosti hospodářské kriminality po roce 1993 se více než pravděpodobně podílel fakt, že do trestního zákoníku byla zařazena nová skutková podstata, a to neoprávněné držení platebního prostředku, přičemž má tento trestný čin více než čtvrtinový podíl na registrované hospodářské kriminalitě a současně objasněnost pouhých 29 %. V letech 1997–2012 se policii dařilo objasňovat ani ne polovinu registrovaných hospodářských trestných činů, teprve v posledních letech objasněnost stoupla nad 50 %.⁸⁰

⁷⁷ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7. str. 15

⁷⁸ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 16

⁷⁹ Statistické přehledy kriminality za rok 2022: Policejní statistický přehled [online]. [cit.7.2.2023] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

⁸⁰ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str.336

Již v roce 2013 bylo v analýzách trendů v kriminální činnosti zmiňováno, že státní zastupitelství hojně upozorňuje na narůstající negativní jev spojený s daňovou kriminalitou, tzv. karuselové obchody. Tyto sofistikované obchody byly velmi dobře naplánované, organizované ve spolupráci s experty na danou problematiku, ať už to jsou daňoví poradci, právníci či ekonomové. Jednalo se o protáčení zboží mezi firmami, jehož cílem není dostat zboží ke konečnému zákazníkovi, ale provádělo se pouze kvůli získání daňových výhod. Organizované skupiny často využívaly přeshraniční obchod, při kterém je dodání zboží osvobozeno od placení daně z přidané hodnoty.⁸¹

V roce 2014⁸² byl založen útvar sloužící k odhalování daňových úniků a daňové kriminality, jenž se především soustředí na potírání kriminality v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně.⁸³

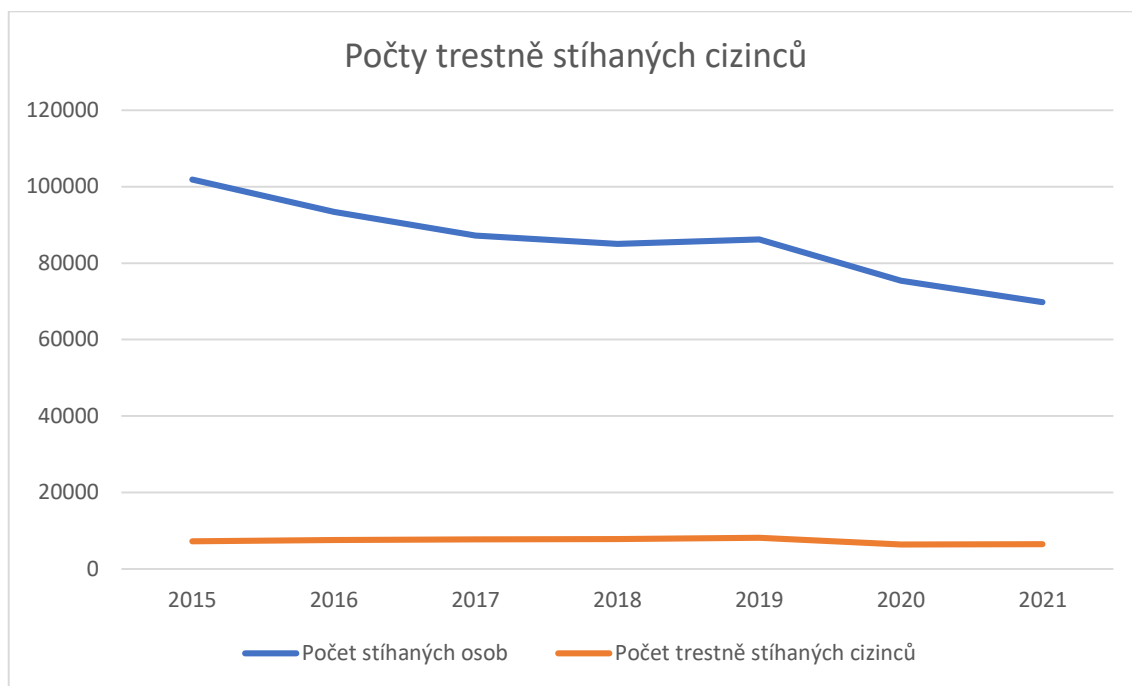
⁸¹ MAREŠOVÁ, Alena a kol *Analýza trendů kriminality v roce 2013.1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. ISBN 978-80-7338-142-4. str.15*

⁸² Ministerstvo financí České republiky: Společná tisková zpráva Ministerstva financí a Ministerstva vnitra [online]. [cit.17.2.2023] Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/danova-kobra-zachranila-statu-uz-13-mili-41556>

⁸³ Daňová Kobra: O Daňové Kobře[online]. [cit.17.2.2023] Dostupné z: <https://www.danovakobra.cz/>

3.4. Kriminalita cizinců

Graf 12 Počty trestně stíhaných cizinců od roku 2012-2021

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.144

Ve vztahu ke kriminalitě páchané cizinci je třeba mít na zřeteli, že ačkoliv statistiky zachycují registrovaný počet pachatelů cizinců, už se dále nerozlišuje, jestli se jedná o cizince zdržující se na našem území krátkodobě, dlouhodobě, trvale či zda pobývají v ČR nelegálně. Spolehlivě nelze z údajů ze statistik určit podíl počtu cizinců na počet obyvatel ČR.⁸⁴

V roce 2014 se v analýzách IKSP konstatuje, že dlouhodobé ukazatele počtu stíhaných cizinců jsou stabilní, okolo 6 až 7 %.⁸⁵

V roce 2015 ve společnosti rezonovalo téma tzv. migrační vlny. Při nelegální migraci bylo zachyceno celkem 8 563 osob na našem území, což je nárůst

⁸⁴ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5. str. 138

⁸⁵ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2014*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-150-9. str. 24

o 78 %. Podíl cizinců na celkovém počtu pachatelů narostl na 7 %, toto číslo představuje nárůst kriminality o 0,6 %.⁸⁶ Ovšem už v roce 2016 byla zjištěna o 37 % nižší nelegální migrace než v předchozím roce.⁸⁷

V analýzách trendů kriminality z roku 2021 se uvádí, že v horizontu posledních pěti let má kriminalita páchaná cizinci poměrně stabilní ukazatele s menším kolísáním a s mírnou tendencí nárůstu co do počtu stíhaných osob i skutků. Tento trend ve vývoji trestné činnosti cizinců zůstal zachován i v dalším období a ve sledovaném časovém úseku (2015-2021) dosáhl počet stíhaných cizinců maxima v roce 2019 (8 122 stíhaných osob).⁸⁸

Dle struktury kriminality nejčastěji páchané trestné činy byly na úseku tzv. zbývající kriminality, dále ostatní a majetkové kriminality, přičemž v posledních zhruba deseti letech se tato struktura neproměňuje. V roce 2019 byly dle statistik cizinci nejčastěji páhány tyto konkrétní trestné činy: ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství, dále maření výkonu úředního rozhodnutí, nedbalostní dopravní nehody, padělání a pozměňování veřejné listiny a různé krádeže, mezi nimiž převažovaly krádeže kapesní a krádeže v jiných objektech. Poměrně významný počet cizinců byl stíhán za úmyslné ublížení na zdraví, zanedbání povinné výživy a za trestnou činnost spojenou s drogami.⁸⁹

V 90. letech je typickým rysem násilné kriminality vysoký podíl spáchaných vražd, u nichž jsou cizinci pachateli a, případně nebo oběťmi této násilné trestné

⁸⁶ DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-162-2. str. 12

⁸⁷ DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017. ISBN 978-80-7338-170-7. str. 11

⁸⁸ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1 str. 144

⁸⁹ DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5. str. 144

činnosti. Například v roce 1998 bylo stíháno 307 osob za trestný čin vraždy, z toho bylo 68 cizinců.⁹⁰

Pokud se zaměříme na ženy z ciziny, ty nejčastěji páchaly trestné činy: padělání a pozměňování veřejné listiny, nedbalostní dopravní nehody, maření výkonu úředního rozhodnutí a zanedbání povinné výživy, ovšem majoritně stíhanými osobami mezi cizinci byli muži ve věku 18 až 49 lety. Pouze u trestného činu ohrožování výchovy dítě bylo stíháno více žen než mužů.⁹¹

V roce 2019 policie nejčastěji stíhala Slováky, Ukrajince a osoby z Vietnamu, Polska, tedy ty skupiny cizinců, které byly nejvíce zastoupeny v ČR,⁹² což je současně dlouhodobý trend. trend, pokud jde o národnostní složení stíhaných cizinců⁹³

V roce 2020 se pak cizinci podíleli na celkové kriminalitě necelými 8,5 %, což představuje pokles o jedno procento oproti předešlým letům stagnace či mírného růstu. Snížení počtu registrovaných trestných skutků páchaných cizinci patrně souvisí s protiepidemickými opatřeními, které mimo jiné měly vést a podle všeho i vedly ke snížení migrace. V roce 2021 kriminalita cizinců opět stoupla, a to o půl procenta na 9 %.⁹⁴

⁹⁰MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2000*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-96-7. str. 14

⁹¹ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 148

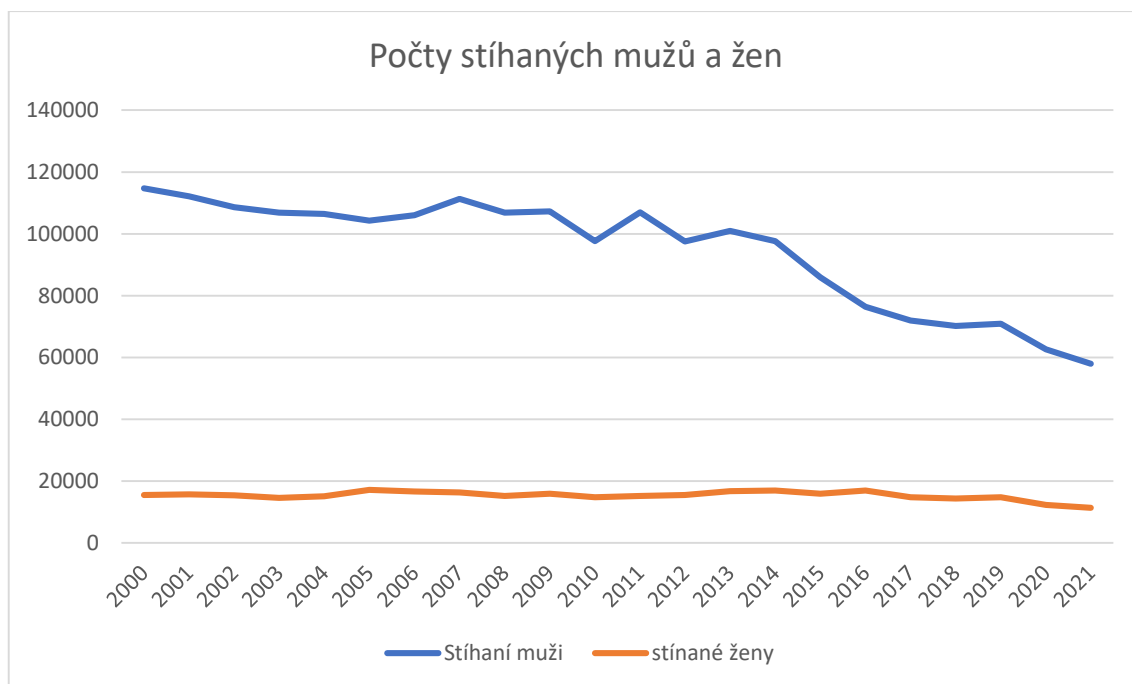
⁹² SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5. str. 146

⁹³ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.149

⁹⁴ Tamtéž str.24-25

3.5. Kriminalita žen

Graf 13 Počet stíhaných žen a mužů od roku 2000-2021

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.str. 19

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.27

Podle statistik se ženy nejčastěji dopouštějí majetkové kriminality, přesněji nejčastěji ženy páchají krádeže prosté. Rovněž často jsou ženy stíhány pro trestné činy zanedbání povinné výživy, silničních dopravních nedbalostních nehod, dále pro trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, ohrožování výchovy dítěte, úvěrového podvodu a pro drogové delikty.⁹⁵

Majoritní část zjištěných pachatelů tvoří muži, což je evidentní i na přiloženém grafu (graf 13). Průběh křivek v grafu 13, který dokumentuje počty stíhaných mužů a žen v rozmezí let 2000 až 2021, naznačuje, že obě sledované charakteristiky se značně liší variabilitou (proměnlivostí). Jedna z veličin charakterizující variabilitu statistického souboru je variační rozpětí R, což je rozdíl největší a nejmenší

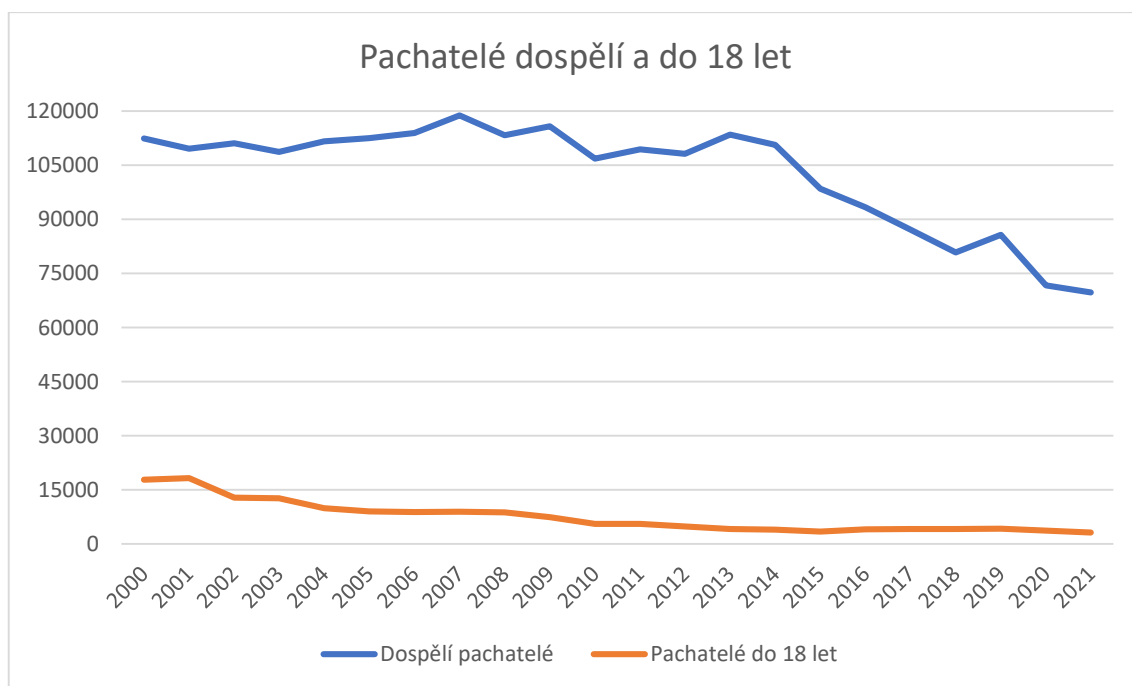
⁹⁵ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5. str. 25

hodnoty kvantitativního statistického znaku, v našem případě jde o rozdíl mezi největším

a nejmenším počtem stíhaných mužů (R_M), eventuelně o rozdíl mezi největším a nejmenším počtem stíhaných žen ($R_{\text{ž}}$). Maximální počet mužů byl stíhán v roce 2000 (114 751), minima počet stíhaných mužů dosáhl v roce 2021 (57 935), jde o pokles na 50,5% maximální hodnoty a variační rozpětí u této charakteristiky $R_M = 56 816$, maximální počet žen v období od roku 2000 do roku 2021 byl stíhán v roce 2005 (17 237), nejméně žen bylo stíháno stejně jako u mužů v roce 2021 (11 438), což představuje pokles na 66,4% nejvyšší hodnoty a variační rozpětí $R_{\text{ž}} = 5799$.

3.6. Kriminalita osob mladších 18 let

Graf 14 Vývoj počtu známých pachatelů dospělých a nedospělých do 18 let

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.str.20

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.28

Po roce 1989 v souvislosti s rostoucí registrovanou kriminalitou kriminalita pachatelů do 18 let nejen rostla, ale zvyšoval se i její podíl na celkovém počtu

spáchaných trestných činů. Tento trend kulminoval v roce 1996, kdy bylo zaznamenáno více než 23 000 pachatelů mladších 18 let. V následujících letech docházelo k postupnému poklesu kriminality pachatelů do 18 let jak v absolutních četnostech, tak i v podílu na celkové kriminalitě.⁹⁶

Výsledky analýz dovolují konstatovat, že okolo roku 1998 sice došlo k poklesu podílu mladých lidí ve věku do 30 let na páchaní trestné činnosti, ale tento trend nebyl chápán jako jednoznačně potěšující a zdaleka nenaznačoval pokles kriminogenního potenciálu společenského klimatu v ČR v tomto období, neboť současně mírně poklesl podíl recidivistů na trestné činnosti a začal narůstat počet pachatelů starších 30 let mezi osobami, které byly až do tohoto věku z pohledu zákona osobami bezúhonnými.⁹⁷

Kriminalita nezletilých pachatelů, stejně jako celková kriminalita, kulminovala v roce 1996, následně dochází k radikálnímu snížení tohoto jevu.⁹⁸ V roce 2002 byl novelizován trestní zákoník upravující hranici škody z 2 000 Kč na 5 000 Kč, což je s vysokou pravděpodobností hlavní příčina výrazného propadu registrovaných trestných činů u nezletilých.⁹⁹ I za dalším poklesem kriminality páchané nezletilými v roce 2004 lze nalézt úpravu zákonných norem. V tomto roce vešel v platnost zákon o soudnictví a mládeži.¹⁰⁰ V roce 2004 se tak se počet známých pachatelů, kteří nepřekročili věkovou hranici

⁹⁶ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 486

⁹⁷ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 1999: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. ISBN 80-86008-85-1 str. 18

⁹⁸ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 486

⁹⁹ Tamtéž str.488

¹⁰⁰ DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5. str.16

18 let, dostává pod hranici 10 000.¹⁰¹ Tuto hranici již počty pachatelů trestné činnosti do 18 let věku až do roku 2021 nepřekročily.¹⁰²

Ve sledovaném období do roku 2009 převažovala majetková kriminalita, především krádeže, ovšem mnoho spáchaných trestných činů bylo dekriminlizováno. Nasnadě je tedy otázka, k jak radikálnímu poklesu kriminality mládeže ve skutečnosti došlo. Nezletilé osoby do 18 let byly v sledovaném období nejčastěji vyšetřovány také za loupeže, úmyslné ublížení na zdraví, poškozování cizí věci, sprejství a drogové delikty. Je navíc třeba zdůraznit, že osoby mladší 18 let byly stíhány za závažnější trestnou činnost než dospělí.¹⁰³

V roce 2015 byl zaznamenán největší pokles kriminality v kategorii pachatelů do 18 let, v tomto roce bylo stíháno 3412 pachatelů.¹⁰⁴

Roky 2016 a 2017 nelze validně srovnat s předchozím obdobím, jelikož v roce 2016 byla změněna metodika statistického vykazování. I přesto lze konstatovat, že v průběhu obou sledovaných let se kriminalita mladistvých udržovala na nízkých hodnotách a nedošlo k výrazným výkyvům.¹⁰⁵

V roce 2019 byl registrován od roku 2013 nejvyšší počet skutků, a to 4279, ale v letech 2020 a 2021 počty trestných činů v této kategorii klesaly a bylo stíháno 3689, resp. 3 204 pachatelů, což znamená dosažení nejnižší úrovně registrované kriminality za celé sledované období.¹⁰⁶

¹⁰¹ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 486

¹⁰² Statistické přehledy kriminality: Policejní statistický přehled [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

¹⁰³ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str. 17

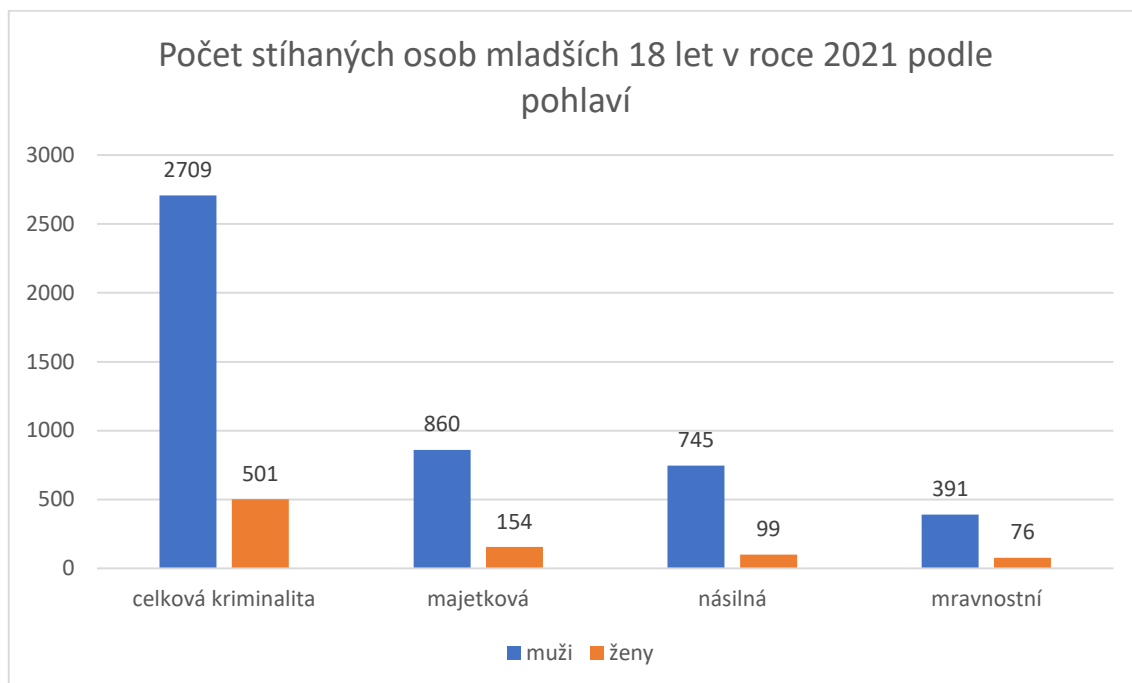
¹⁰⁴ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.28

¹⁰⁵ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str.486-487

¹⁰⁶ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.28

Ačkoliv v absolutních číslech počet pachatelů mladších 18 let v roce 2021 vykazuje nejnižší hodnotu v celém sledovaném období, podíl počtu nezletilých pachatelů na celkovém počtu trestně stíhaných osob se oproti předchozímu roku 2020 nepatrně zvýšil v řádech desetin procent. V roce 2021 bylo z celkového počtu osob stíháno 4,7 % pachatelů mladších 18 let. Hlavní pokles se v roce 2021 ukázal v oblasti majetkové kriminality, je ovšem nutno brát v potaz snížení hranice škody ohraničující provinění z 5 000 Kč na 10 000 Kč.¹⁰⁷

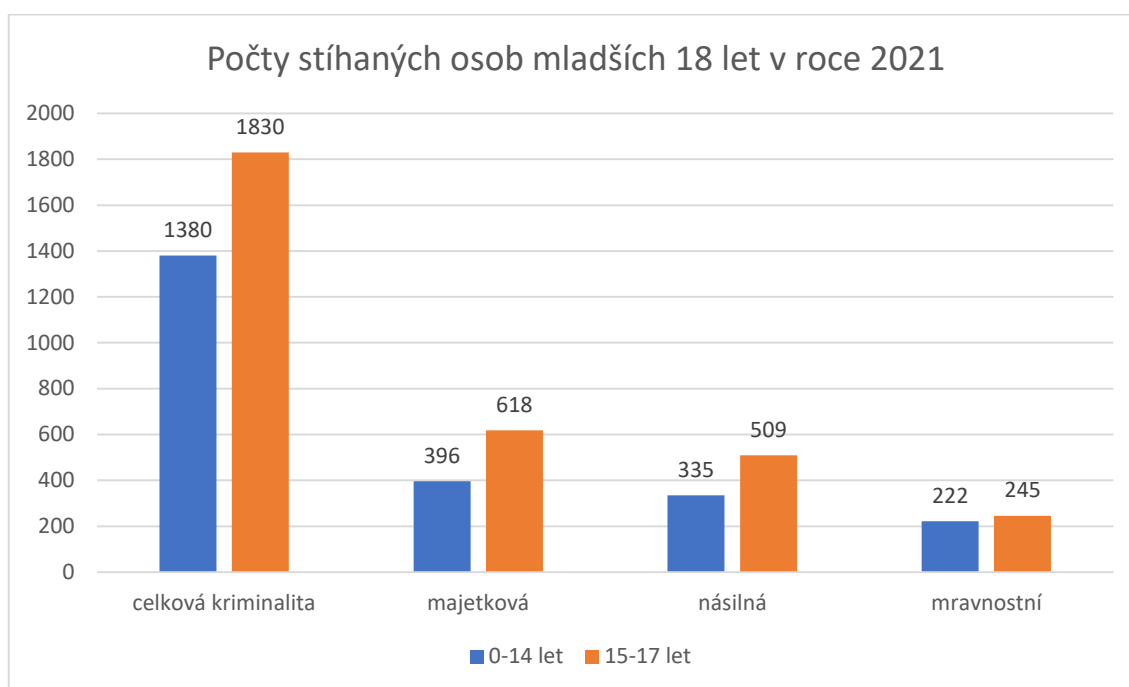
Graf 15 Počet stíhaných osob mladších 18 let v roce 2021 podle pohlaví

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.79

¹⁰⁷ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 78-79

Graf 16 Počty stíhaných osob mladších 18 let v roce 2021 podle věkových kategorií

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.79

Obecně lze konstatovat, že v současné době zhruba pětinu všech provinění mladistvých pachatelů tvoří násilné trestné činy a poměrně značný je i podíl mravnostní kriminality. Ale i nadále stejně jako v předchozích letech převažují provinění v oblasti majetkové kriminality, naopak na hospodářské a tzv. zbývající kriminalitě má mládež menší podíl.¹⁰⁸

Mezi nejčastější skutky z oblasti majetkové kriminality páchané nezletilými patří krádeže dvoustopých motorových vozidel. V roce 2021 bylo stíháno za toto provinění 109 osob mladších 18 let, což je ovšem zhruba o čtvrtinu méně než v předchozích letech. Tento delikt měli ze 78 % na svědomí mladiství muži. Z policejních statistik dále vyplývá, že z dalších četných krádeží jsou zastoupeny kapesní krádeže, krádeže prosté v bytech a krádeže prosté v obchodech. V kategorii majetkové kriminality byl i hojně zastoupen skutek „neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku“, i u tohoto provinění došlo ke snížení incidence oproti předchozímu roku, kdy bylo stíháno 146 osob, neboť

¹⁰⁸ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR.,2019. ISBN 978-80-7598-554-5. str. 489

v roce 2021 bylo stíháno 110 pachatelů. Dalším velice častým proviněním bylo poškození cizí věci a poškození cizí věci ve formě sprejerství tohoto skutku se dopustilo 261 osob mladších 18 let, přičemž 199 z nich byly děti do 15 let, což je více než 76 %. Taktéž provinění výtržnictví bylo hojně zastoupeno v policejních statistikách, a to 247 skutky.¹⁰⁹

Násilná kriminalita byla v roce 2021 zastoupena 844 skutky ve věkové kategorii pachatelů do 18 let, což představovalo snížení oproti roku 2020. V tomto roce bylo stíháno pro trestný čin vraždy 105 osob, z toho 5 osob bylo stíháno jako osoby mladší 18 let. Z policejních statistik vyplývá, že pro trestný čin vraždy byli stíháni 3 mladiství (ve dvou případech byly vraždy motivovány osobními vztahy) a zbylé dvě osoby byly mladší 15 let.¹¹⁰

Na základě rozborů statistických dat lze soudit, že trestného činu loupeže se dopouštějí z poměrně velké části mladí lidé. Z celkového počtu loupeží páchají osoby mladší 18 let více než čtvrtinu. Dokladem tohoto jevu může být i rok 2021, kdy osoby mladší 18 let spáchaly toto provinění ve 296 případech. Rozložení podle pohlaví pak vypadá následovně: 268 loupeží měli na svědomí muži a ve 28 případech ženy. Tedy majoritní část loupeží spáchali mladiství muži ve 157 případech, muži mladší 15 let byli pro loupež stíháni 111 případech. Ženy měly jiné věkové rozložení. Ve 20 případech z celkových 28 se na tomto provinění podílely ženy mladší 15 let.¹¹¹

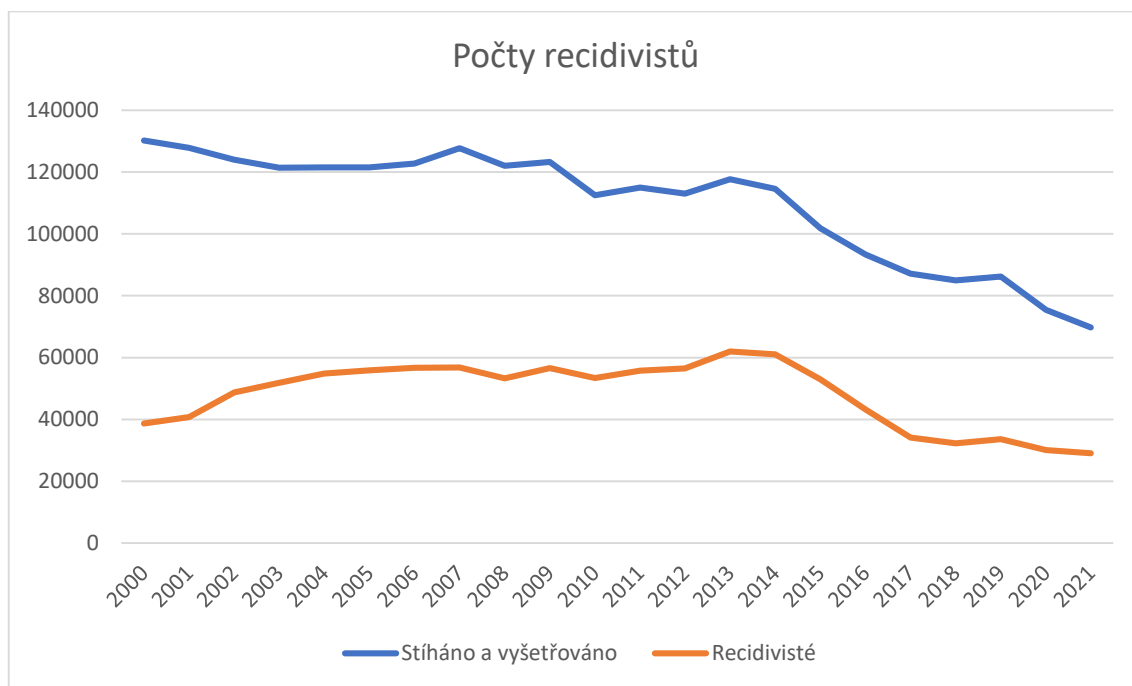
¹⁰⁹ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 80

¹¹⁰ Tamtéž. str. 19, 81

¹¹¹ Tamtéž. str. 82

3.7. Recidiva

Graf 17 Osoby stíhané a vyšetřované, recidivisté Policií ČR v letech 2000–2021

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2. Str.18

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.24

V tomto grafu je označení recidivista používáno pro pachatele úmyslného trestného činu, který již byl za trestný čin dříve odsouzen.¹¹²

Kriminologické pojetí recidivy zdůrazňuje neefektivnost předchozího resocializačního působení vyvolující nebezpečí pro společnost, jelikož potrestání pachatele nebylo natolik účinné, aby ukončil svoji kriminální kariéru.¹¹³

¹¹² MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-119-6. str. 15

¹¹³ ŘEMÍNEK, Tomáš. *Problematika osobnosti pachatele v kriminologii*, Praha. 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. str.42-43

Kriminologové uvádějí hned několik důvodů nebezpečnosti recidivy pro společnost:

- „Vysoký podíl recidivy na spáchaných trestných činech
- Páchání společensky nejnebezpečnějších, kvalifikovaných trestných činů
- Negativní působení na osoby dosud netrestané (návod k trestnému činu, organizování trestné činnosti)
- Ztížené odhalování a dokazování trestné činnosti v důsledku znalosti forem a metod práce OČTŘ recidivisty
- Negativní působení na spoluodsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody“ („zaškolení“)¹¹⁴

Za nejrizikovější období pro opětovné spáchání trestného činu se považuje prvních 6 měsíců od propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. V tomto exponovaném období se pachatelé majetkové trestné činnosti trestného činu loupeže uchylují k recidivě častěji, než pachatelé násilných nebo sexuálních trestných činů.¹¹⁵

Dále lze říci, že čelní posty nejčastěji páchaných trestných činů recidivisty nezaujímají ta jednání, která se zařazují mezi tzv. obecnou kriminalitu, pomineme-li krádeže, včetně vloupání, ty spolu s tzv. ostatní kriminalitou (zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí, ohrožení pod vlivem návykových látek a opilství, dopravní nehody silniční, atd.) naopak patří mezi nejhojněji recidivující jednání.¹¹⁶

V trestním zákoníku docházelo a dochází ke změnám, např. pokud jde o kriminalizaci či dekriminalizaci určitého jednání. Tato opatření se obvykle spolupodílejí na zvyšování počtu prvopachatelů na úkor recidivistů a naopak.

¹¹⁴ ŘEMÍNEK, Tomáš. *Problematika osobnosti pachatele v kriminologii*, [cit.19.2.2023] Praha. 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. str. 43

¹¹⁵ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-119-6 str. 18

¹¹⁶ Tamtéž. str. 47

Názorným příkladem je rok 2007, kdy bylo kriminalizováno řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, následně v roce 2010 bylo toto jednání dekriminalizováno.¹¹⁷

„Represivní funkce trestu v tomto období (poznámka: před rokem 2009) pak byla v důsledku všeobecného znepráhlednění právních norem a zpochybnění jejich dodržování značně oslabena a zjevným důsledkem toho byl i pokles recidivistů mezi vyšetřovanými a trestně stíhanými osobami (známými pachateli) a zvýšení počtu pachatelů jak mezi mládeží, tak i osobami středního věku, z pohledu trestního práva do té doby bezúhonnými muži i ženami (tzv.prvopachateli)“¹¹⁸

Od roku 2015 do roku 2019 byl zaznamenáván pokles podílu recidivistů na kriminalitě až na 38 %. V roce 2021 recidivisté spáchali více než 49 % objasněných trestných činů a podíl mezi pachateli představoval zhruba 42 %.¹¹⁹

Podle statistik převažují recidivisté se základním vzděláním, ačkoliv v České republice většinová společnost má ukončené středoškolské vzdělání.¹²⁰

¹¹⁷ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-119-6 str. 46

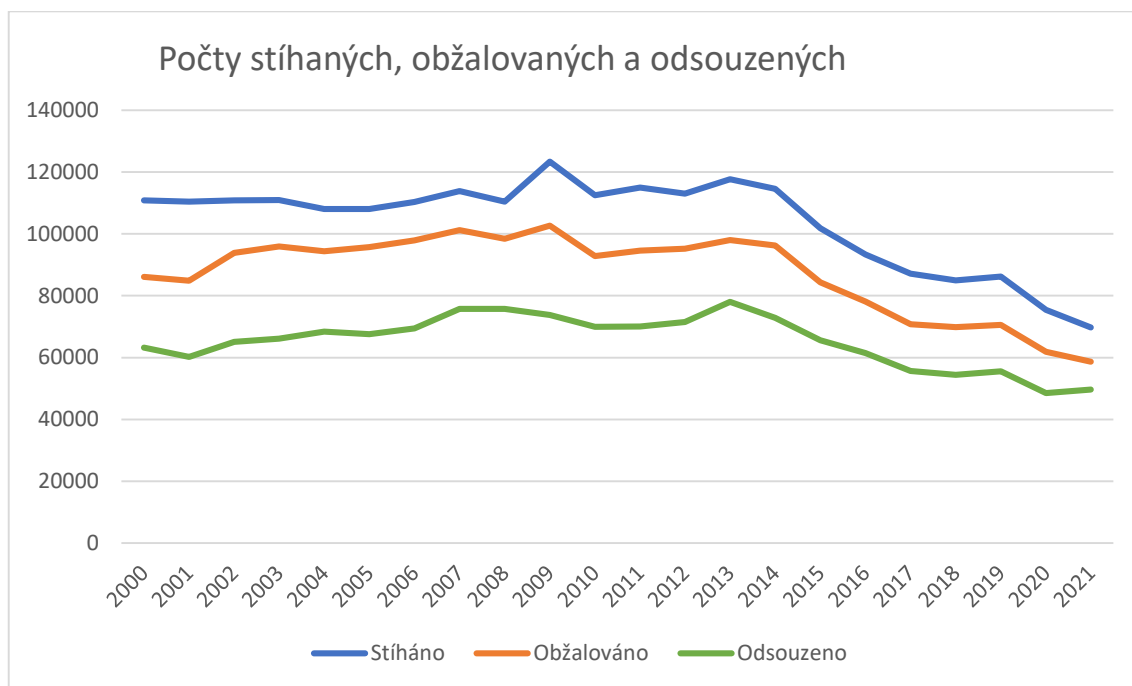
¹¹⁸ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.6 [cit.15.2.2023]

¹¹⁹ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 24

¹²⁰ ŘEMÍNEK, Tomáš. *Problematika osobnosti pachatele v kriminologii*, Praha. 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. str.56

3.8. Osoby stíhané, obviněné a obžalované

Graf 18 Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v ČR od roku 2000-2021

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.str.16

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.26

Odrazem a současně důsledkem trestní a sankční politiky státu jsou mimo jiné i počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, přičemž trestní a sankční politika je ovlivňována mnoha faktory. Především je třeba brát v potaz dopady změn právních úprav. Nejvýznamnější změnou ve sledovaném období bylo nabytí účinnosti trestního zákoníku z roku 2010, dále přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob s účinností od počátku roku 2012 a jeho následná novelizace a také novelizace trestního řádu. V oblasti sankční politiky byl důležitým milníkem rok 2013, kdy byla vyhlášena amnestie prezidenta republiky. V roce 2020 byl přijat zákon č. 333/2020 Sb., kterým došlo k novelizaci trestního zákona a trestního řádu i dalších trestněprávních předpisů. S ním je spojena především dekriminlizace a depenalizace kvůli zvýšeným hranicím škod. Dále tento zákon zjednodušuje podmínky pro realizaci dohod o vině a trestu a přináší změny v oblasti alternativních trestů. Při interpretaci statistik je rovněž třeba brát

v úvahu i demografické vlivy ovlivňující počty osob v systému trestní justice. Důležitým faktorem je vývoj registrované kriminality. Rok 2020 je spojován s výrazným poklesem trestných činů, zejména obecné formy kriminality, což je vysvětlováno sníženou mobilitou obyvatelstva během pandemie Covid-19. Sankční politiku ovlivnila i jistá přijatá opatření, která mohla ovlivnit například délku projednávaných řízení nebo situaci v oblasti vězenství.¹²¹

Po dlouhodobém mírném poklesu kriminality v období od roku 2013 do roku 2018, byl v roce 2019 zaznamenán nárůst trestných činů, v letech 2020 kriminalita znovu výrazně klesla, což se promítlo do počtu stíhaných, obžalovaných i odsouzených osob.¹²²

V roce 2021 byl zaznamenán nárůst odsouzených osob o 1089 osob, což představovalo 2,2 %, zatímco v předchozích letech se klesající křivky stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob navzájem kopírovaly.¹²³

3.9 Odpovědnost právnických osob za trestný čin

Dlouhá léta bylo diskutováno téma zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. Jelikož náš systém práva vychází z kontinentálního typu právní kultury. Tedy koncepce trestního práva je založena na individuální odpovědnosti fyzických osob. Jinak tomu je ve státech, které uplatňují anglo-americký typ právní kultury tzv. common law, kde je tradičně odpovědnost právnických osob ukotvena do právních předpisů. Ovšem z mezinárodních organizací zaznívaly sílící hlasy pro zavedení odpovědnosti právnických osob i do našeho právního systému. V roce 2011 byl z pragmatických důvodů přijat zákon č.418/2011 Sb., účinný

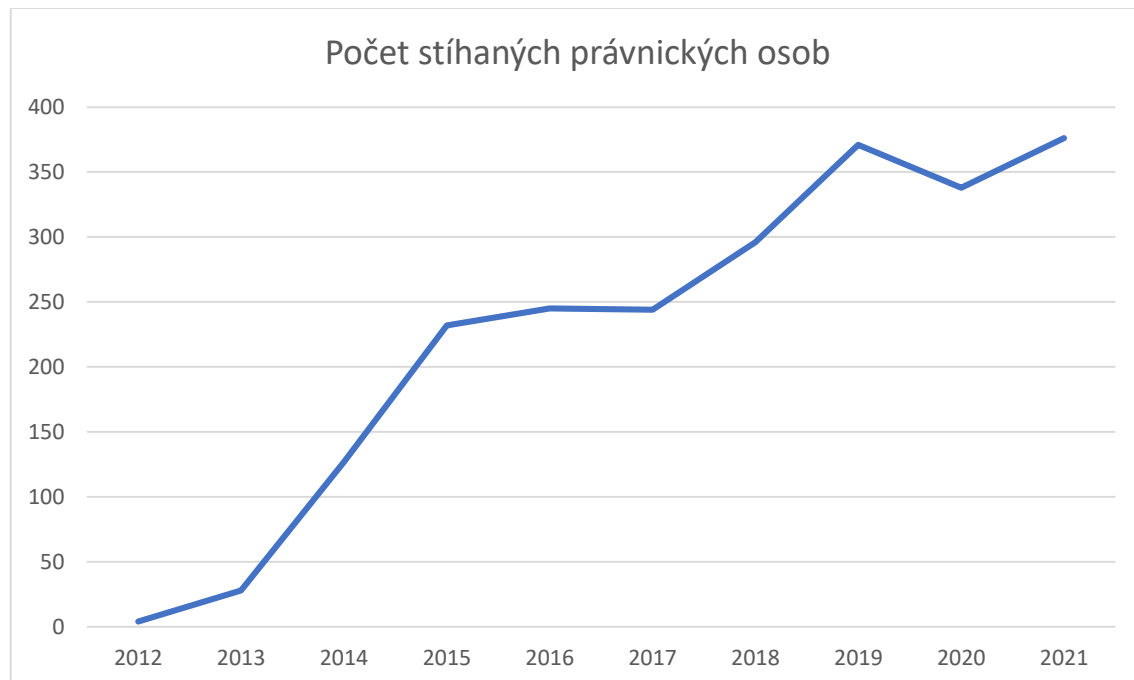
¹²¹ SCHEINOST, Miroslav. a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7. str. 33

¹²² Tamtéž str. 33-34

¹²³ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 26

od roku 2012.¹²⁴ V roce 2016 byla přijata novela zákona č.183/2016 Sb která rozšířila okruh trestní odpovědnosti.¹²⁵

Graf 19 Počet stíhaných právnických osob

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str. 52

V roce 2012 byly OČTŘ stíhány 4 právnické subjekty. V roce 2016 a v následujících letech je zřejmý tendence růstu kriminality, který je vysvětlován novelizací zákona rozšiřující trestní odpovědnost právnických osob, kdy bylo stíháno 245 právnických osob a v roce 2019 dokonce 371. Během pandemie Covid-19 počty stíhaných subjektů klesl, ovšem v následujících letech je vidět nárůst hodnot, který je zakončen rokem 2021 s počtem 376 stíhaných právnických osob.

¹²⁴ MVCR:Trestní odpovědnost právnických osob jako předmět zkoumání [18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/trestni-odpovednost-pravnicky-ch-osob-jako-predmet-zkoumani.aspx>

¹²⁵ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.51

Závěr

Zadáním této práce bylo shrnutí vývoje kriminality na území ČR od roku 1989 do současné doby s využitím metod a prostředků kriminologické fenomenologie. Při zpracování bakalářské práce byly využity zejména následující metody a výzkumné techniky: studium, analýza a komparace dostupných literárních pramenů, analýza časových řad a zpracování statistických dat o kriminalitě.

Již prvotní analýza tématu ukázala, že jde o značně dlouhou a svým způsobem turbulentní etapu ve vývoji společnosti, která v mnohém a mnohým ovlivňovala trestnou činnost u nás a zasahovala nejrůzněji do jejího vývoje.

Již na počátku zpracovávání vyhledávaných dat se začalo jevit jako užitečné a vývojem společnosti v ČR po roce 1989 zdůvodněné rozdělit zadané časové období do dvou etap: obecně popsat stav, dynamiku a strukturu kriminality od roku 1989 do roku 1999 a porovnat s tímto desetiletím další etapu, roky 2000 až 2021, přičemž analýza rozsahu, struktury a dynamiky trestné činnosti v tomto období bude poněkud podrobnější. Období od roku 1989 do počátku nového tisíciletí je historická etapa ve vývoji našeho státu, v níž docházelo k přelomovým a hlubokým celospolečenským změnám v souvislosti s přechodem k novému společenskému uspořádání. Pro tuto dobu je charakteristická značná míra chaosu, destabilizace a nejistoty jak ve státních institucích, tak v myslích lidí, kteří si museli zvyknout na rychle se měnící situaci, ztrátu řady životních jistot a nabitou svobodou a novými možnostmi přinášená dosud nepoznaná rizika. Určitá dezorientace společnosti, kterou složitá situace přinášela, se odrazila přirozeně i v řadě oblastí kriminality.

Pokud jde o rozsah registrované kriminality ve sledovaném období devadesátých let, došlo po výrazném nárůstu evidované trestné činnosti po roce 1989 k jejímu setrvalému navyšování s maximem na konci století. Zvyšování počtu trestných

činů je doprovázeno růstem počtu stíhaných osob a bohužel i razantním poklesem objasňenosti trestné činnosti.

Ve druhé polovině devadesátých let dosahují svých vrcholů takové charakteristiky, jako je podíl žen stíhaných pro trestnou činnost (1995-1999) a podíl známých pachatelů do 18 let (1994-1995). Podíl cizinců na kriminalitě je v tomto období stálý a v rozporu s obecným míněním veřejnosti i poměrně malý, v jednotkách procent.

Z údajů o struktuře kriminality v této etapě je zřejmé, že masivně převažuje majetková trestná činnost, následovaná hospodářskou kriminalitou a násilnými trestnými činy. V této době hospodářská kriminalita narůstá a postupně nabývá na významu.

Následující období let 2000 až 2021 kromě pokračování v některých v předchozím desetiletí nastolených trendech přináší i mnohé nové skutečnosti. Přes postupné relativní zklidňování společenské situace je tato doba výrazně ovlivňována celosvětovými i lokálními konflikty, například globální hospodářskou krizí v letech 2008-2009 nebo evropskou migrační vlnou vrcholící v roce 2015, přičemž většina zvláště větších mezinárodních problémů více či méně ovlivňuje i zločinnost v dotčených státech.

Během zmiňovaných bezmála dvaceti let postupně, jen s drobnými výkyvy, klesá absolutní četnost i index kriminálních činů, jejichž objasňenost se po postupném poklesu pod 40 % v první dekádě zvyšuje k současným 47-48 % objasňených kriminálních skutků.

V několika prvních letech na začátku tisíciletí značně poklesla hospodářská kriminalita, ale tato změna výrazně vybočuje z dlouhodobého trendu a je možné, že jde o jev ovlivněný změnou metodiky nakládání s daty, nebo i zpracovatelskou nepřesností. Ve zbylém období hospodářská kriminalita spíše narůstá.

V období zmiňovaných dvaceti let se znatelně navyšuje trestná činnost po prezidentských amnestiích v roce 2003 a v roce 2013, kdy vzrůstá obvykle až na období následujících dvou let nejen absolutní četnost a index celkové registrované kriminality, ale svých maxim dosahují i majetková a hospodářská kriminalita a současně se zvětšuje i podíl recidivistů na páčání trestné činnosti. Mravnostní kriminalita po celé zmiňované období roste, během posledních deseti let o přibližně 60 %.

Násilná trestná činnost v těchto dvou dekádách kulminovala v letech 2011–2013, nyní dlouhodobě spíše stagnuje.

Počty osob páčajících trestnou činnost v tomto období klesají, kromě již zmíněných let 2003 a 2013, až do roku 2016 stagnuje i počet cizinců zapojených do trestné činnosti. Patrně jako možný důsledek migrační krize se zastoupení cizinců na kriminalitě po roce 2016 ustálilo na hodnotách kolem 9 %. Zvyšuje se rovněž podíl žen na trestné činnosti zhruba z 12 % na 17 % podíl v roce 2019.

Pro obě dekády je typické, že především struktura a metody kriminality se postupně mění a jsou v této oblasti popisovány nové, dosud málo frekventované jevy. Zatímco klesají počty registrovaných trestných činů krádeže, roste podíl trestných činů, páčaných ve virtuálním prostoru. Přibližně od roku 2008 začíná být ve statistikách registrovaná kyberšikana a schvalování terorismu, řada tradičních trestných činů byla inovována a trestné činy jsou páčány pomocí moderních počítačových a komunikačních technologií nebo se jejich realizace přesunula do virtuálního prostoru zcela. Nejinak je tomu i na úseku mravnostní kriminality, pro který je typické páčání tohoto typu trestné činnosti za využívání moderních informačních technologií, zejména prostřednictvím sociálních sítí. V dnešní době v souvislosti s všeobecně rozšířeným používáním internetu a různých sociálních sítí hrozí především dětem, že budou vystaveny některé z různých forem kyberšikany, jako je například kybergrooming, související také s dětskou pornografií.

Policejní statistiky dokládají klesající tendenci u provinění osob mladších 18 let. Struktura páchané kriminality v této věkové skupině osob se v průběhu sledovaných let příliš nemění. Ovšem některá provinění byla přesunuta do kyberprostoru a k páchání řady trestných činů jsou využívány sociální sítě. Lze konstatovat, že meziroční stav kriminality u lidí mladších 18 let se snižuje, ovšem v této souvislosti se nabízí otázka, zda pozitivní vývoj u tohoto typu kriminality v době pandemie Covid-19 nebyl navozen spíše sníženou frekvencí vzájemných kontaktů osob, obávajících se nákazy a zároveň menší akceschopností policejního orgánu.

Trestní odpovědnost právnických osob byla v minulosti považována spíše za okrajovou kriminalitu, především vzhledem k nízkému počtu stíhaných právnických osob ve srovnání s počtem stíhaných fyzických osob. Je ovšem nezpochybnitelné, že ve společnosti postupně sílí vliv a význam korporací, tedy právnických osob, a že bude i v budoucnosti docházet k případům protiprávního jednání právnických osob, na které je a bude třeba reagovat prostředky trestního práva a postihovat společensky škodlivé jednání těchto subjektů. Proces přijímání zákonných norem, které v našem právním řádu upravují právní odpovědnost právnických osob, byl zahájen v roce 2011 přijetím zákona č. 418/2011 Sb., účinného od roku 2012, přičemž se ukazuje, že důvodů pro tento typ úprav právního řádu je více: stále častěji se vyskytují situace, kdy nestačí uplatňovat právní odpovědnost vůči fyzické osobě, např. u ekologických a průmyslových havárií, společensky nežádoucí jednání právnických osob se nedaří regulovat jinými prostředky, např. prostřednictvím správního práva, dalším důvodem může být určitá nerovnováha práv a povinností právnických osob.

Zatímco registrovaná kriminalita, jejímž rozbořením se tato práce zabývala, je poměrně věrohodně zmapována, míru latentní trestné činnosti lze jen odhadovat.

Při bližším zkoumání všech dat se pak nutně vynořuje otázka, zda je v tuto chvíli oprávněný předpoklad, že pokles registrované kriminality v posledních letech je odrazem stejné tendence i v její skryté části a že se tedy Česká republika přibližuje

skupině zemí s nižší úrovní kriminality, nebo zda je smutnou skutečností, že mírně optimistická data jsou pouze důsledkem sofistikovanějších a méně zjevných postupů v souvislosti s pácháním trestné činnosti, případně souvisejí s menší ochotou obyvatel trestnou činnost hlásit nebo spolupůsobí ne zcela dostačující schopnost orgánů činných v trestním řízení kriminalitu účinně odhalovat.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Monografie

DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-162-2.

DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017. ISBN 978-80-7338-170-7.

DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-179-0

DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5

GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., & kol., *Kriminologie 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5..

KUCHTA, J, VÁLKOVÁ, H a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-119-6.

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 1999: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. ISBN 80-86008-85-1

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2000: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1.vyd.Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-96-7

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2008*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-092-2.

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3.

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2010: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2012*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. ISBN 978-80-7338-136-3

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2013*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 978-80-7338-142-4.

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2014*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-150-9.

SCHEINOST, Miroslav.a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5

SCHEINOST, Miroslav.a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. ISBN 978-80-7338-196-7.

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.

TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie-Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4

ŘEMÍNEK, Tomáš. *Problematika osobnosti pachatele v kriminologii*, Praha. 2007. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc.

ZAPLETAL, J. aj. *Kriminologie*. I.díl obecná část. Praha: Policejní akademie ČR, 2000.

Zákonná úprava a IAŘ:

Zákon č. 130/2022 sb. Trestní zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č.183/2016 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Webové stránky a elektronické zdroje

Daňová Kobra: *O Daňové Kobře* [online]. [cit.17.2.2023] Dostupné z: <https://www.danovakobra.cz/>

Ministerstvo financí České republiky: *Společná tisková zpráva Ministerstva financí a Ministerstva vnitra* [online]. [cit.17.2.2023] Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/danova-kobra-zachranila-statu-uz-13-mili-41556>

MVCR: *Trestní odpovědnost právnických osob jako předmět zkoumání* [cit.18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/trestni-odpovednost-pravnickych-osob-jako-predmet-zkoumani.aspx>

Novinky: *V Česku se víc vraždilo, hlavně nožem přehled* [cit.18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/stalo-se-v-cesku-se-vic-vrazdilo-hlavne-nozem-40310215>

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online] [cit.10.2.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2020: *Policejní statistický přehled* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2021: *Policejní statistický přehled* [18.2.2023]. [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2022: *Policejní statistický přehled* [18.2.2023] [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Seznam použitých tabulek

Tab.1: Srovnání počtu vražd a obyvatel Ve Spolkové republice Německo a České republice

Zdroj: TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie-Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.str.62

Tab.2: Vyjádření intenzity kriminality pomocí absolutního počtu a indexu

Zdroj: TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie-Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.str.62

Seznam použitých grafů

Graf 1 Dynamika registrované kriminality a objasněnost od roku 1989-2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.6,

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023]

Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 2 Trend struktury kriminality od roku 2000 do 2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.9.2.2023]

Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 3 Struktura kriminality v roce 2000

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2000: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*.1.vyd.Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-96-7. str.12

Graf 4 Struktura kriminality v roce 2010

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2010: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2. str. 7

Graf 5 Struktura kriminality v roce 2021

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 15

Graf 6 Věková struktura pachatelů v roce 2021

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str. 28

Graf 7 Dynamika násilné kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 2010: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2. str. 12,

Statistické přehledy kriminality: Policejní statistický přehled [online]. [cit.9.2.2023]
Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 8 Dynamika počtu vražd a objasněnost od roku 1989 – 2022

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-107-3. str.113

Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.16.2.2023]
Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 9 Dynamika mravnostní kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.21.2.2021]
Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 10 Dynamika majetkové kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.21.2.2021]
Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 11 Dynamika hospodářské kriminality a objasněnost od roku 2000-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality: *Policejní statistický přehled* [online]. [cit.21.2.2021]
Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Graf 12 Počty trestně stíhaných cizinců od roku 2012-2021

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1. str.144

Graf 13 Počet stíhaných žen a mužů od roku 2000-2021

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.str. 19

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.27

Graf 14 Vývoj počtu známých pachatelů dospělých a nedospělých do 18 let

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminalita v roce 1999: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. ISBN 80-86008-85-1 str. 16

Policejního Prezídia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Graf 15 Počet stíhaných osob mladších 18 let v roce 2021 podle pohlaví

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.79

Graf 16 Počty stíhaných osob mladších 18 let v roce 2021 podle věkových kategorií

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.79

Graf 17 Osoby stíhané a vyšetřované, recidivisté Policií ČR v letech 2000–2021

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.Str.18

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.24

Graf 18 Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v ČR od roku 2000-2021
Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza kriminality v roce 2010*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-117-2.str.16

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str.26

Graf 19 Počet stíhaných právnických osob

Zdroj: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2022. ISBN 978-80-7338-200-1.str. 52